provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	FIN	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-01000802	**Maastricht**	21 oktober 2026
Bijlage(n)	2	**Verzonden**	21 oktober 2026

Onderwerp
Schriftelijke vragenronde Programmabegroting 2027

Geachte Staten,

Bij het aanbieden van de Programmabegroting 2027 bent u uitgenodigd voor het indienen van schriftelijke vragen via Pepperflow. De fracties van BBB, D66, Partij voor de Dieren en VVD hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt.

In de bijlage bij deze brief treft u in het kader van de PS-behandeling op vrijdag 6 november aanstaande de antwoorden op de schriftelijke vragen aan.
De antwoorden zijn voor uw Statenleden ook digitaal terug te vinden in de Programmabegroting 2027 via https://limburg.begrotingsapp.nl/.
Verder treft u in de bijlage de opvolging van toezegging 9896 inzake Overzicht kapitaallasten binnen begroting voor periode 40 jaar aan.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Naast de beantwoording van de schriftelijke vragen en de opvolging van de toezegging is gebleken dat de volgende cijfers onjuist zijn gepubliceerd. Deze zijn alsnog gecorrigeerd aan de hand van onderstaand erratum:

ERRATUM

- In de inleiding, onderdeel financieel perspectief (pagina 12 van de app) staat een positief resultaat van € 50,34 mln. Dit is gecorrigeerd naar € 50,59 mln.
- In programma 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen - 6.2. Erfgoed - 6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie staat € 189,3 mln. Dit moet zijn € 18,93 mln. en is gecorrigeerd.
- In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de tabel inventarisatie van de weerstandscapaciteit een surplus weerstandsvermogen 2026 van € 898 mln. Dit moet zijn € 903 mln. en is eveneens gecorrigeerd.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Vraagnummer	Datum	Rol	Vraagsteller	Kruimelpad	Titel	Vraag	Antwoord
75	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.1. Regio Deals - 8.1.1. Regio Deals	Resterende middelen uitvoering projecten portefolio's van de Regio Deal Midden-Limburg	Voor de vier Regio Deals in Limburg is een bedrag van € 20 miljoen voorzien. Het budget voor product 8.1.1. Regio Deals bedraagt € 1,36 mln. Dit bestaat uit € 1,11 mln. aan reguliere middelen en € 0,25 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor de projecten binnen de Regio Deal Midden-Limburg. De resterende middelen voor de uitvoering van de projectenportfolio's van de Regio Deal Midden-Limburg worden, nadat de projectenlijst in het Regio-Provincie Overleg is besproken en door GS is goedgekeurd, in de begroting verwerkt. De financiële verwerking vindt, afhankelijk van het moment van besluitvorming, plaats via een afzonderlijk Statenvoorstel of via de Voorjaarsrapportage 2027.	Zie het antwoord op vraag 76
76	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.1. Regio Deals - 8.1.1. Regio Deals	Resterende middelen voor uitvoering van projectenportfolio's van de Regio Deal Midden-Limburg	*De resterende middelen voor de uitvoering van de projectenportfolio's van de Regio Deal Midden-Limburg worden, nadat de projectenlijst in het Regio-Provincie Overleg is besproken en door GS is goedgekeurd, in de begroting verwerkt. De financiële verwerking vindt, afhankelijk van het moment van besluitvorming, plaats via een afzonderlijk Statenvoorstel of via de Voorjaarsrapportage 2027.* Wat is de indicatie van de 'resterende middelen'?	De resterende middelen voor de uitvoering van de projectenportfolio's van de Regio Deal Midden-Limburg bedragen in totaal € 7.118.360. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 1.779.590 aan nog beschikbare provinciale cofinanciering binnen de programmareserve Regiodeals; € 1.779.590 aan cofinanciering van gemeenten en overige derden; € 3.559.180 aan nog niet in de provinciale begroting verwerkte SPUK-middelen van het Rijk. Deze middelen worden, nadat de projectenlijst in het Regio-Provincie Overleg is besproken en door Gedeputeerde Staten is goedgekeurd, financieel verwerkt in de provinciale begroting. Afhankelijk van het moment van besluitvorming gebeurt dit via een afzonderlijk Statenvoorstel of via de Voorjaarsrapportage 2027.
47	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Actueel beeld financiële positie gemeenten	De indicator laat zien dat in 2026 geen Limburgse gemeenten onder preventief financieel toezicht staan. Hoeveel gemeenten hebben volgens de meest recente beoordeling wel een kwetsbare financiële positie of een niet-sluitende meerjarenraming? Kan worden aangegeven welke belangrijkste oorzaken en risico's daarbij spelen, ook wanneer formeel geen sprake is van preventief toezicht?	In 2026 hebben alle 31 Limburgse gemeenten repressief toezicht. In de mededeling portefeuillehouder over de toezichtvorm 2026 van gemeenten hebben wij u geïnformeerd over de financiële posities van de gemeenten o.b.v. de begroting 2026. De Mededeling portefeuillehouder inzake toezichtvorm begroting 2026 Limburgse gemeenten is terug te vinden via deze link: MPH toezichtvorm 2026 gemeenten. Ook de gemeenschappelijke regelingen hebben in 2026 allemaal repressief toezicht ontvangen. Hierover zijn jullie eveneens middels een mededeling portefeuillehouder geïnformeerd. De Mededeling portefeuillehouder inzake toezichtvorm begroting 2026 gemeenschappelijke regelingen is terug te vinden via de link: MPH toezichtvorm 2026 gemeenschappelijke regelingen. Voor het jaar 2027 zal de beoordeling plaatsvinden op basis van de vastgestelde begroting 2027 van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Deze beoordeling vindt voor gemeenten plaats in november 2026. Voor 1 januari 2027 worden de gemeenten geïnformeerd over de toezichtvorm voor het jaar 2027. Uw Staten worden hierover geïnformeerd met een mededeling portefeuillehouder. De beoordeling van de begroting 2027 van de gemeenschappelijke regelingen heeft plaatsgevonden in september 2026. Alle gemeenschappelijke regelingen hebben de toezichtvorm repressief ontvangen. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd met een mededeling portefeuillehouder toezichtvorm 2027 gemeenschappelijke regelingen.
48	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Beoordeling van gemeentelijke begrotingsaannames	Welke uitgangspunten hanteert de Provincie bij de beoordeling van gemeentebegrotingen 2027 voor nog niet toegekende rijksmiddelen, voorgenomen bezuinigingen en het gebruik van reserves? Hoe wordt vastgesteld of deze ramingen voldoende concreet en realistisch zijn? Hoe wordt gewaarborgd dat vergelijkbare situaties bij gemeenten op dezelfde manier worden beoordeeld?	De uitgangspunten voor het uitvoeren van financieel toezicht op gemeenten zijn opgenomen in het Gemeenschappelijke Financieel Toezichtkader 2026 gemeenten. Dit toezichtkader is vastgesteld op 23 juni 2026 door GS en toegestuurd aan PS. Deze kunt u terugvinden via de link: MPH Gemeenschappelijke Financieel Toezichtkader 2026 Gemeenten. In augustus 2026 hebben wij een seminar georganiseerd voor alle wethouders Financiën en ambtelijke contactpersonen van gemeenten, om dit nieuwe kader toe te lichten. De VNG heeft hier eveneens een presentatie gegeven over de actuele ontwikkelingen bij de VNG en het Rijk. Specifieke casussen van gemeenten worden besproken in ons teamoverleg en/of in het landelijk overleg met alle 12 provincies. Daarnaast stellen wij ieder jaar een begrotingscirculaire op, waarin de actuele ontwikkelingen worden opgenomen die voor de gemeentelijke begroting relevant kunnen zijn. De begrotingscirculaire 2027 is toegestuurd aan PS op 31 maart 2026 en te vinden via de volgende link: MPH Begrotingscirculaire 2027.

49	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Vernieuwing en capaciteit van het financieel toezicht	De begroting kondigt een vernieuwing van het toezicht op de gemeentefinanciën aan. Wat verandert er in 2027 concreet in de werkwijze en de vroegtijdige signalering van financiële problemen? Hoeveel budget en formatie zijn specifiek beschikbaar voor financieel toezicht op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, en hoe is vastgesteld dat deze capaciteit toereikend is?	De verandering betreft de vernieuwing van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2026 voor gemeenten. Dit toezichtkader is vastgesteld op 23 juni 2026 door GS en toegestuurd aan PS. Deze kunt u terugvinden via de link: MPH Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2026 voor gemeenten. In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2026 voor gemeenten is een risicoprofiel opgenomen. Dit risicoprofiel wordt gebruikt om een inschatting te maken van de financiële risico's van gemeenten. Op basis van de uitkomst kan het contact met gemeenten worden geïntensiveerd. Specifieke casussen van gemeenten worden besproken in ons teamoverleg en/of in het landelijk overleg met alle 12 provincies. In 2027 wordt naar verwachting het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen vernieuwd. De beschikbare personele capaciteit binnen het team Toezicht Gemeentefinanciën sluit aan bij de omvang van de uit te voeren werkzaamheden.
50	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Financiële risico's van gemeenschappelijke regelingen	Hoe worden bij het gemeentelijk financieel toezicht de risico's van gemeenschappelijke regelingen meegenomen, zoals stijgende bijdragen, exploitatietekorten en onvoldoende reserves? Wordt per gemeente een totaalbeeld gemaakt van deze verplichtingen naast de eigen begroting? Welke belangrijke risico's voor 2027 zijn op basis van de beschikbare stukken al in beeld?	In de verplichte paragraaf verbonden partijen nemen gemeenten informatie op over alle gemeenschappelijke regelingen waarin zij deelnemen. Deze paragraaf betrekken wij bij het vormen van ons oordeel. Over 2027 is deze informatie nog niet bekend. De vastgestelde begrotingen van gemeenten dienen voor 15 november 2026 bij ons te worden aangeleverd. De beoordeling van de begroting 2027 van de gemeenschappelijke regelingen heeft plaatsgevonden in september 2026. Alle gemeenschappelijke regelingen hebben de toezichtvorm repressief ontvangen. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd met een mededeling portefeuillehouder toezichtvorm 2027 gemeenschappelijke regelingen.
51	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Kosten en resultaten Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe Stijl	Hoeveel is binnen het budget van € 17,45 miljoen voor Bestuurlijke verhoudingen specifiek beschikbaar voor Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe Stijl? Welk deel gaat in 2027 naar advies en voorbereiding en welk deel naar daadwerkelijke gezamenlijke inzet van professionals en opleiding? Welke financiële bijdragen worden van gemeenten verwacht en welke concrete verbetering moet eind 2027 aantoonbaar zijn bereikt?	Voor het Programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwestijl (Programma GUN) is in 2026 € 1.300.000 beschikbaar gesteld uit de programmareserve Bestuurlijke Vernieuwing. Met dit bedrag zal in 2027 uitvoering worden gegeven aan de vier lijnen uit het Manifest GUN, dat in april jl. met uw Staten is gedeeld Mededeling portefeuillehouder inzake publicatie van relevante stukken programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe stijl (GUN), brief gedeputeerde Demollin van 14-4-2026 (GS DOC-00912602) Limburg - iBabs Publieksportaal Deze lijnen betreffen: 1. Samen werken aan de Pooling van professionals en Academie vorming; 2. Samen werken aan de gezamenlijke Limburgse opgaven; 3. Samen werken en investeren in elkaar: tussen Provincie en gemeenten; 4. Samen werken in de lobby naar Den Haag. In navolging van het Manifest GUN wordt op dit moment rondom lijn 1 de mogelijkheden onderzocht voor onder meer een Pool van ambtelijke professionals en een Academie voor Vakmanschap. Eind 2026 wordt het advies met business case en scenario's voor uitvoering op basis van kosten en baten voor de betrokken belanghebbenden door het onafhankelijk adviesbureau opgeleverd. In 2027 gaan wij aan de slag met de implementatie hiervan.
77	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Grensregio-overleg met Vlaanderen	Wat zijn onze concrete Limburgse ambities en activiteiten in 2027?	Er is sprake van een bestendige samenwerkingsstructuur tussen Limburg en Vlaanderen, waarin op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau wordt gewerkt aan grensoverschrijdende vraagstukken en gezamenlijke opgaven. Het grensregio-overleg vormt daarin een belangrijk platform voor structurele afstemming. De provincie zet deze samenwerking met Vlaamse partners langs die lijn voort, met het oog op het wegnemen van grensbelemmeringen en het verder versterken van de grensregio. De in ontwikkeling zijnde strategische agenda Vlaanderen-Nederland biedt daarbij handvatten voor de verdere samenwerking en voor de bepaling van de gezamenlijke koers voor de komende periode. Deze agenda richt zich op de thema's economie en innovatie, arbeidsmarkt, grensverkeer en omgevingsbeleid en zal in de komende periode nader worden uitgewerkt in de vorm van een werkprogramma.
78	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Grenslandagenda met Noordrijn-Westfalen	Wat zijn de concrete Limburgse ambities en doelen voor 2027?	De nieuwe Grenslandagenda NL-NRW 2026-27 wordt tijdens de volgende Grenslandconferentie op 2 december in het Duitse Bocholt door alle betrokken partners tijdens het bestuurlijk overleg vastgesteld. Op dit moment loopt de ambtelijke afstemming over het voortzetten van bestaande en mogelijke nieuwe doelen. De potentiële thema's zijn ambulancezorg, onderwijs, grensarbeiders, ondermijning, jeugdzorg en implementatie van de BRIDGEforEU-verordening.

79	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Onze inzet in de Euregio Maas-Rijn	Wat zijn onze concrete Limburgse ambities, activiteiten en doelen voor 2027? Wat mag dat kosten?	De Provincie Limburg zet zich in 2027 binnen de Euregio Maas-Rijn (EMR) in voor een sterke, leefbare en economisch toekomstbestendige grensregio. In 2026 is de EMR-strategie geactualiseerd en, samen met de begroting, vastgesteld door het bestuur en de vergadering van de EMR met de partnerregio's. Deze strategie vormt het kader voor de gezamenlijke inzet in 2027. De inzet richt zich op vijf inhoudelijke prioriteiten: **1. Veiligheid** Versterken van de grensoverschrijdende samenwerking tussen hulpdiensten en overheden, zodat de regio beter is voorbereid op grensoverschrijdende incidenten en crises. **Doel 2027:** verdere verbetering van de gezamenlijke crisisbeheersing en operationele samenwerking. **2. Economie en innovatie** Versterken van de economische positie van de EMR door samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden te stimuleren. Daarbij wordt onder meer ingezet op de **Einstein Telescope, circulariteit en de verbinding tussen de campussen en kennisinstellingen**. **Doel 2027:** de grensregio beter positioneren als één economisch en innovatief ecosysteem en de kansen van grensoverschrijdende samenwerking beter benutten. **3. Arbeidsmarkt en onderwijs** Verminderen van grensbelemmeringen en versterken van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Prioriteiten zijn onder meer **buurtaalonderwijs, Euregio-profielscholen en een euregionale doorlopende leerlijn**. **Doel 2027:** onderwijsinstellingen structureler met elkaar verbinden en de mogelijkheden voor inwoners om over de grens te leren en te werken vergroten. **4. Natuur en leefomgeving** Versterken van de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van natuur, landschap en leefomgeving, onder meer via het **Drielandenpark**. **Doel 2027:** gezamenlijke aanpak van grensoverschrijdende natuur- en landschapsvraagstukken. **5. Mobiliteit** Verbeteren van grensoverschrijdende mobiliteit, met bijzondere aandacht voor de **operationele verbetering van de Drielandentrein** en het versterken van andere grensoverschrijdende verbindingen. **Doel 2027:** inwoners, werknemers, studenten en bezoekers zich eenvoudiger over de grenzen van de EMR laten verplaatsen. **Extra Limburgse inzet: trinationaal onderwijs** Naast de reguliere EMR-samenwerking heeft de Provincie Limburg in 2026 **€ 1,7 miljoen subsidie** beschikbaar gesteld aan de EGTS Euregio Maas-Rijn voor het kwartiermaken van trinationaal onderwijs. Hiermee wordt gewerkt aan een structurele grensoverschrijdende onderwijsaanpak, gericht op **een leven lang leren**. Door hogescholen, universiteiten en andere onderwijsinstellingen uit de drie landen sterker met elkaar te verbinden, moet het voor studenten en werknemers eenvoudiger worden om over de grens onderwijs te volgen en zich op de euregionale arbeidsmarkt te ontwikkelen. **Doel:** bijdragen aan het opleiden, aantrekken en behouden van talent in de Euregio Maas-Rijn en daarmee aan een sterke en toekomstbestendige regionale arbeidsmarkt.
80	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Strategische samenwerking met ministeries in NRW	Wat zijn de concrete Limburgse ambities, activiteiten en doelen met betrekking tot de structurele samenwerking met verschillende ministeries in Noordrijn-Westfalen?	Met Gelderland en Overijssel werkt Limburg structureel op vier onderwerpen samen met ministeries in NRW: - Milieu NL-NRW met het ministerie van milieu, natuur en verkeer (MUNV): sinds 1992 bestaat er een formele samenwerking tussen Nederlandse (grens)provincies met de Duitse deelstaat NRW op het gebied van milieu. In mei 2026 is een nieuwe samenwerkingsverklaring ondertekend. Er wordt op dit moment gewerkt aan een nieuw werkprogramma met de volgende drie hoofdthema's: natuurbeheer, milieu en gezondheid, en circulaire economie. - Agrar NL-NRW met het ministerie van landbouw (MLV): in maart 2025 is een nieuwe samenwerkingsverklaring ondertekend. Het ministerie LVVN is ondertekende partij. Het werkprogramma richt zich met name op onderwerpen rond de landbouw, de bosbouw en veterinaire aangelegenheden. Op uitnodiging van NRW-minister voor Landbouw en Consumentenbescherming, vond er in juni 2026 een werkbezoek plaats aan Haus Riswick in Kleve. Het werkbezoek werd gehouden in het kader van de in 2025 getekende landbouwverklaring en het bijbehorende werkprogramma. - Mobility NL-NRW met het ministerie van milieu, natuur en verkeer (MUNV): deze samenwerking bestaat al vanaf 2006. De vorige gemeenschappelijke verklaring was in 2018 opgesteld en aan vernieuwing toe. De hernieuwde gemeenschappelijke verklaring is in juni 2025 ondertekend en gebaseerd op vier pijlers: 1) grensoverschrijdende mobiliteit, 2) ontwikkeling van corridors, 3) van en met elkaar leren 4) gezamenlijke belangenbehartiging. - Aqua NL-NRW met het ministerie van milieu, natuur en verkeer (MUNV): op het gebied van water zoeken we een intensievere ambtelijke en bestuurlijke samenwerking met het verantwoordelijke ministerie in NRW. In november 2024 hebben de verantwoordelijke gedeputeerden hierover met de NRW-staatssecretaris gesproken. In 2025 en 2026 heeft er een grenswater-workshop in Arnhem en Düsseldorf plaatsgevonden. Thema's zijn onder andere hoogwaterbescherming, droogte en waterkwaliteit. Een samenwerkingsverklaring met bijhorend werkprogramma is er nog niet. In 2027 worden bestaande gremia en structuren onderzocht om de inhoudelijke gaten in de samenwerking te identificeren. De resultaten en aanbevelingen worden op een derde grenswater-workshop besproken. Daarnaast zijn er intensieve contacten en een nauwe samenwerking met het Ministerie van Cultuur en Wetenschap (MKW), met name rond de Einstein Telescope en tri-nationaal onderwijs.
81	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Samenwerking met Wallonië	Wat zijn concreet de Limburgse ambities, activiteiten en doelen met betrekking de samenwerking met Wallonië in 2027?	De samenwerking met Wallonië staat ook richting 2027 in het teken van het verder versterken van de grensoverschrijdende relaties op voor Limburg relevante thema's, zoals crisisbeheersing, waterbeheer en economische ontwikkeling. Daarbij wordt voortgebouwd op bestaande samenwerkingsverbanden, zoals de Euregio Maas-Rijn, EMRIC, de Internationale Maascommissie en het Interreg-programma Maas-Rijn, waar al intensief wordt samengewerkt binnen verschillende thematische kaders. Tegelijkertijd wordt in overleg met partners, en in het bijzonder met de provincie Luik, verkend op welke onderwerpen de bilaterale samenwerking in de komende periode verder kan worden verdiept. De inzet is erop gericht om, aansluitend bij bestaande grensoverschrijdende opgaven en kansen, te komen tot een nadere gezamenlijke prioritering. De verdere concretisering van activiteiten en doelstellingen zal daarbij in samenspraak met de betrokken partners plaatsvinden.

82	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Samenwerking met de Regio Aken	In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving ligt in de grensoverschrijdende paragraaf een bijzondere focus op de Regio Aken. Wat is de actuele stand van zaken wat deze intensieve samenwerking met de Regio Aken betreft? Wat is er in de afgelopen drie jaar concreet bereikt voor onze Limburgse ondernemers, onderwijsinstellingen, overheidssamenwerking? Wat zijn de concreter Limburgse ambities, doelen en activiteiten in 2027 wat de samenwerking met de Regio Aken betreft?	De regio Aken is betrokken bij verschillende Limburgse proposities, waaronder de Einstein Telescope en trinationaal onderwijs, kennis en arbeidsmarkt. In het kader van de ambitie van GS om een strategische Euregionale AI-alliantie te realiseren bracht het college van GS in mei een werkbezoek aan het onderzoekscentrum in Jülich. Inmiddels heeft EGTS-EMR een subsidie ontvangen om uitwerking te geven aan o.a. de realisatie van een Euregionale AI-alliantie. Ook de recente lancering van de Crossborder AI Valley, een grensoverschrijdende alliantie van de Brightlands Data & AI Campus met partnercampussen in Aken en Hasselt, onderstreept de toenemende samenwerking tussen onze regio's. Op ambtelijk niveau verkennen we of een intensievere, structurele samenwerking naar voorbeeld van het Memorandum Oost-Nederland Münsterland en de jaarlijkse 'Landrätekonferenz' van de Provincies Gelderland en Overijssel in het noorden van NRW ook een optie voor Zuid-Limburg met de regio Aken en omliggende districten zou kunnen zijn. In navolging van het memorandum zouden een intentieverklaring en een gezamenlijk werkprogramma rond de thema's onderwijs, arbeidsmarkt, economie en mobiliteit/infrastructuur de basis vormen voor een dergelijke samenwerking. Zo geven we niet alleen invulling aan de (gewijzigde) Motie 3132 van D. Zeedzen inzake 'De slapende reus wakker maken', maar geven we ook uitvoering aan de eind 2025 vastgestelde Buurlandenstrategie.
83	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.4. Externe relaties en Public Affairs	Lobby nieuw MFK	Wat is de concrete inzet van Limburg richting Brussel en Den Haag voor de onderhandelingen van het nieuwe MFK en hoe worden de Limburgse ambities uit de verschillende beleidskaders hierin meegenomen? Wat zijn de top drie prioriteiten voor Limburg in deze?	Uw Staten zijn op 5 oktober 2026 via een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00983282) geïnformeerd over het aankomende Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2028–2034 en de totstandkoming van het Nationaal en Regionaal Partnerschapsplan (NRPP) voor Nederland. Het NRPP is een van de voorstellen van de Europese Commissie om het nieuwe MFK te moderniseren en te vereenvoudigen. Bestaande EU-fondsen voor onder meer migratie, asiel, interne veiligheid, landbouw, visserij en cohesiebeleid worden daarin samengebracht in één geïntegreerd plan per lidstaat. Het NRPP moet onder meer economische ontwikkeling en sociale cohesie bevorderen, landbouw ondersteunen, migratie beheren en veiligheid waarborgen. Het partnerschapsbeginsel vereist dat relevante partners worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie. Dit zijn provincies, gemeenten en waterschappen, maar ook bijvoorbeeld arbeidsmarktregio's en (regionale) uitvoeringsorganisaties. De Provincie Limburg lobbyt in Brussel bij de Europese Commissie, de Raad via de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging, relevante Europarlementariërs in de vakcommissies en het Comité van de Regio's. Dit gebeurt samen met andere Nederlandse provincies, via het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP), en via netwerken als RegionsforCohesion, RegHub en CEMR (Committee of European Municipalities and Regions). De lobby richt zich vooral op de NRPP-verordening en de sectorale verordeningen voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), Interreg en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Deze sluiten aan bij de provinciale taken en verantwoordelijkheden en de daarmee verbonden financiële belangen. Richting Den Haag wordt de inzet gebundeld via het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Bestuurlijke Adviescommissie Regionale Economie en Cultuur (BAC REC), de Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk Gebied (BAC LG) en de bijbehorende ambtelijke gremia. De lobby richt zich op de ministeries die het NRPP opstellen en op de Tweede Kamer en de door Provinciale Staten vastgestelde beleidskaders en strategische proposities zijn daarbij leidend voor de Provincie Limburg. Het NRPP wordt in hoofdstukken verdeeld. Het hoofdstuk economie sluit aan bij het beleidskader *Werken aan een toekomstbestendige economie* ; het hoofdstuk landbouw en platteland bij *Perspectief voor het landelijk gebied* . Er zijn een aantal belangrijke prioriteiten bij de totstandkoming en de uitvoering van het MFK: 1. **Inhoud boven geld:** In het najaar geen overhaaste budgetfixatie binnen het NRPP: voorlopig zijn alleen indicatieve bandbreedtes passend, zolang de ministeries de inhoudelijke hoofdstukplannen uitwerken en de Europese besluitvorming nog loopt. 2. **Geen afwenteling van Rijksrisico's op de regio:** Het NRPP koppelt Europese middelen aan nationale wetgevingshervormingen. Als het Rijk deadlines of hervormingsdoelen niet haalt, mogen Brusselse kortingen niet worden afgewenteld op regionale budgetten of projecten. 3. **Geen cofinanciering zonder zeggenschap:** Alleen Provinciale Staten besluiten over de inzet van provinciale middelen. Zonder volwaardige medezeggenschap over het gezamenlijke NRPP-deel komt er geen regionale cofinanciering. 4. **Bestaande structuren benutten:** De uitvoering blijft bij de bewezen regionale beheersautoriteiten. Een nieuw centraal Rijksapparaat zou vertraging en onnodige overhead veroorzaken. 5. **Bescherming van Technische Assistentie (TA).** TA-middelen zijn primair bedoeld voor feitelijke monitoring, verantwoording en projectbegeleiding, niet voor een centrale apparaatslaag bij Financiën.
1	20-9-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Bestrijding invasieve exoten	Bij begrotingsproduct 1.1.1 natuur , biodiversiteit en fauna wordt de bestrijding van invasieve exoten genoemd, met specifieke aandacht voor de Aziatische hoornaar en de wasbeer. Kan worden toegelicht: 1. Welke bedragen in 2027 en de meerjarenraming beschikbaar zijn voor exotenbestrijding, uitgesplitst naar provinciale middelen en Rijksmiddelen, en welke bestrijdingsmaatregelen daarmee worden bekostigd? 2. Of en waar de kosten van de aanpak van onder meer de Japanse duizendknoop, watercrassula en de Suzuki-fruitvlieg in de begroting zijn verwerkt, en welke verantwoordelijkheid en financiële bijdrage de provincie daarbij heeft? 3. Met welke aannames over verspreiding, nieuwe soorten en bestrijdingsmiddelen zijn deze bedragen geraamd, en hoe is een eventueel risico op hogere kosten verwerkt in de begroting en de risico-analyse? 4. Welke financiële ruimte is beschikbaar om tegenvallers op te vangen?	1. In 2018 is de verantwoordelijkheid voor de aanpak van invasieve exoten overgedragen van het Rijk aan de provincies. Bij deze overdracht zijn geen structurele Rijksmiddelen meegekomen vanuit het Natuurpact. Voor de uitvoering van het exotenbeleid zijn daarom beperkte provinciale middelen beschikbaar gesteld op grond van de Wet natuurbescherming. Het betreft een bedrag van jaarlijks € 335.000. Voor de periode 2026–2027 is € 600.000 aan incidentele Rijksmiddelen beschikbaar gesteld om een begin te maken met de uitvoering van de afspraken uit het Landelijk Aanvalsplan Invasieve Exoten, onder meer gericht op vroege detectie en snelle eliminatie van artikel 17-soorten. Deze middelen zijn incidenteel van aard en bieden geen structurele financiële basis voor de volledige uitvoering van het aanvalsplan. De provincies wachten daarom nog op besluitvorming van het Rijk over structurele Rijksmiddelen voor de verdere uitvoering. In Limburg worden de beschikbare middelen ingezet voor de uitvoering van de wettelijke opgave rond de wasbeer. Daarnaast komen in het najaar nieuwe incidentele Rijksmiddelen beschikbaar voor de gezamenlijke provincies. Deze middelen zijn interprovinciaal belegd en kunnen uitsluitend conform de interprovinciaal gemaakte afspraken worden ingezet voor specifieke, geoormerkte doeleinden. Het betreft onder meer € 1,2 miljoen voor de interprovinciale aanpak van intensief beheer in de grensstreek ter voorkoming van nieuwe instroom van de wasbeer, € 6,5 miljoen voor de aanpak van waterplanten en € 0,5 miljoen voor de ontwikkeling van een exotenapp. 2. De Japanse duizendknoop en watercrassula zijn pas sinds 2025 opgenomen op de Unielijst. De formele overdracht van taken en bevoegdheden aan de provincies via een algemene maatregel van bestuur (AMvB) heeft voor deze soorten nog niet plaatsgevonden. Evenmin zijn op dit moment bestuurlijke afspraken gemaakt over de aard en omvang van de opgave, de verdeling van verantwoordelijkheden en de bekostiging daarvan. Het betreft in beide gevallen bovendien wijdverspreide soorten, waarbij het in eerste aanleg aan terreineigenaren is om de noodzakelijke maatregelen te treffen ter voorkoming van verdere verspreiding. De suzukivlieg staat niet op de Unielijst van de Europese Exotenverordening. Om die reden heeft de provincie hierin als zodanig geen rol. De rol van de provincie beperkt zich tot de aanpak van invasieve exoten voor zover dit raakt aan de bescherming van de biodiversiteit. 3. Conform landelijke afspraken wordt op dit moment prioritair ingezet op de bestrijding van de wasbeer en vroege detectie en snelle eliminatie van artikel 17-soorten. Hiervoor zijn de jaarlijkse middelen gereserveerd. De resterende incidentele provinciale middelen worden ingezet op de continuering van de lerend bestrijdenprojecten waarbij gebiedsgericht wordt samengewerkt rond de bestrijding van de grote waternavel. De continuering daarvan is momenteel geborgd. 4. De beschikbare financiële ruimte voor het opvangen van tegenvallers is niet nader gekwantificeerd. De provinciale middelen worden prioritair ingezet voor de wettelijke verplichting rond soorten waarvoor artikel 17 van de EU-Exotenverordening geldt. Bij de inzet van die middelen wordt rekening gehouden met onvoorziene omstandigheden.

13	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Hoeveel stlt Limburg in 2027 beschikbaar uit eigen middelen voor het programma onderdeel Natuur biodiversiteit en fauna	Hoeveel stelt Limburg in 2027 beschikbaar uit eigen middelen voor het programma onderdeel Natuur biodiversiteit en fauna? Wat is de verwachting dat het Rijk via herstopgave natuur en stikstofopgave beschikbaar zal stellen? Hoeveel SPUK gelden worden verwacht of lopen door in 2027? Hoe verhouden deze bedragen zich met het totaal bedrag genoemd in 1.1.1. Van 46,03 miljoen.	Over de coalitieperiode 2023-2027 hebben de Provinciale Staten 2 miljoen aan intensiveringsmiddelen voor Natuur en Landschap beschikbaar gesteld. Deze zijn inmiddels besteed aan diverse doeleinden zoals bijvoorbeeld het steunen van biodiversiteit in stedelijke omgevingen, toolkit biodiversiteit voor Limburgse gemeenten, bossenmakelaar, educatie in Nationale parken en ondersteuning van faunabeheer en de WBE's. Voor 2027 zijn hieruit geen middelen meer beschikbaar. Op het gehele bedrag van 46,03 miljoen, komt ca. 37 miljoen voort uit eigen middelen danwel gedecentraliseerde (Natuurpact) middelen. Het restant zijn met name SPUK's en Decentralisatie Uitkeringen van het rijk. Lopende SPUK-middelen zoals Programma Natuur fase 2 lopen gewoon door. Het is nog niet duidelijk hoeveel middelen vanuit het nieuwe Rijksstikstofbeleid (als gevolg van de kamerbrief van 26 juni 2026) per provincie beschikbaar gaan komen.
14	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Verwachting kwantiteit aan te kopen grond	Wat is de verwachting in kwantiteit (bijv ha.) van de aan te kopen resp. Grond en ruilgrond? En hoeveel ha meer natuur zal in 2027 worden ingericht.	Naar verwachting kunnen we in de komende periode tot eind 2027 circa 75 hectare C1-grond aankopen voor de ontwikkeling van natuur. Daarnaast is de verwachting dat in 2027 circa 75 hectare tot natuur wordt ingericht. Naast grondaankopen zetten we voor de ontwikkelopgave in op zelfrealisatie door grondeigenaren. De Provincie ondersteunt dit onder meer met subsidie via de SKNL-regeling. Voor de ruilgrondportefeuille is geen kwantitatieve uitbreiding beoogd. Als zich mogelijkheden voordoen om de kwaliteit van de portefeuille te verbeteren door grondruil, aankoop of verkoop, willen we die benutten.
15	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Beheerplannen	Van welke beheerplannen is de doorlooptijd verstreken. Is het plan van GS om de evaluaties van die beheerplannen aan PS ter informatie te verstrekken? Wanneer kunnen die komen?	Van de volgende Natura 2000-gebieden is de doorlooptijd van de Natura 2000-beheerplannen verstreken: Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria Hoop, Kunderberg, Meinweg, Sarsven & de Banen, Savelsbos en de Zeldersche Driessen. Van de gebieden Bosschuizerbergen, Leudal en Weerter- en Budelerbergen & Ringselven is er nog geen definitief Natura 2000-beheerplan vastgesteld. Van de gebieden Bemelerberg & Schiepersberg, Brunssummerheide, Geleenbeekdal, Maasduinen, Noorbeemden & Hoogbos, Sint Pietersberg & Jekerdal en Swalmdal is de doorlooptijd in 2026 verstreken. Momenteel wordt er gewerkt aan het herzien van de Natura 2000-beheerplannen Swalmdal, Weerter- en Budelerbergen & Ringselven, Bosschuizerbergen, Leudal en Abdij Lilbosch en Voormalig klooster Maria Hoop. De herziening van de Natura 2000 beheerplannen voor de andere gebieden volgen in de komende jaren, waardoor er een doorlopende cyclus ontstaat met o.a. de updates van de NDA's. Een onderdeel van deze Natura 2000-beheerplannen is de evaluatie van dat plan. Op het moment dat de plannen door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld vindt publicatie plaats en ontsluiting via de website zodat ook Provinciale Staten hier kennis van kunnen nemen.
16	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Betekenis volle bijdrage 30% VHR	Hoeveel middelen zijn nodig om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de groene opgaven 30% VHR. Wat wordt bedoeld met een " groene opgaven 30% VHR" ? Welke doelstelling moet gehaald worden om volgens GS betekenisvol te zijn?	De 30%-doelstelling is gestoeld op de Europese Natuurherstelverordening. Daarin is de verplichting opgenomen voor de lidstaten om tegen 2030 op minstens 30% van de oppervlakte van habitats die niet in goede staat verkeren herstelmaatregelen te nemen. Daarnaast geldt dat wanneer de bestaande oppervlakte van een habitat onvoldoende is, lidstaten maatregelen moeten nemen om per 2030 30% van de benodigde extra oppervlakte te realiseren. De oppervlakte die nodig is om de goede staat van instandhouding te bereiken op landelijk niveau is door het Rijk vastgesteld, de zogeheten gunstige referentieoppervlakte. Wat deze betekent voor de opgave van individuele provincies wordt op dit moment uitgewerkt ten behoeve van het definitieve Natuurplan in het kader van de Natuurherstelverordening. Hierbij wordt bepaald in hoeverre uitbreidingsopgaven kunnen worden gerealiseerd binnen Natura 2000-gebieden en of er daarbuiten nog een opgave resteert. Daarnaast wordt gekeken welke maatregelen ecologisch effectief en doelmatig zijn en wordt bepaald welke middelen hiervoor nodig zijn. Het gaat daarbij om generieke- en om gebiedsgerichte maatregelen. Met de bestaande inzet van de provincie in de realisatie van het Natuurnetwerk Limburg, het maatregelenpakket uit de Natura 2000-beheerplannen, natuurbeheer, agrarisch natuur- en landschapsbeheer en actieve soortenbescherming wordt op dit moment invulling gegeven aan onze doelstelling om een betekenisvolle bijdrage te leveren. Mogelijk gaat het definitieve Natuurplan aanleiding geven om onze inzet bij te stellen. Dit plan dient in september 2027 gereed te zijn.

17	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	" het goed samenleven van mens en natuur wordt verbeterd door versterking van het faunabeheer"	Worden bij deze doelstelling ook middelen aangewezen voor de aanleg van nieuwe en het onderhoud van bestaande faunavoorzieningen. Zo nee, waar zijn deze maatregelen en de bijbehorende middelen in deze programma begroting opgenomen. Hoeveel geld is hiervoor in de begroting opgenomen. Is een overzicht te geven van de kwaliteit (fit for use) van de bestaande faunavoorzieningen? Welke maatregelen worden bedoeld met versterken faunabeheer? Wanneer leven mens en natuur goed samen volgens GS?	1. Faunapassages worden meestal gerealiseerd in samenhang met reconstructies van provinciale wegen. De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen bepaalt dat onderhouds- en vervangingsprojecten worden benut om natuurinclusieve maatregelen mee te nemen. Voor kleine passages en begeleidende faunarasters is in dit kader budget beschikbaar. Bij de aanleg van nieuwe wegen zijn faunapassages onderdeel van het ontwerp en het projectbudget van de weg. Voor de aanleg van faunapassages buiten reconstructies van wegen, bij bestaande infrastructuur, is er geen specifiek vastgesteld financieel kader. Op locaties waar faunapassages van belang zijn voor het behoud van bedreigde diersoorten zijn beperkte mogelijkheden in het provinciaal budget voor actieve soortenbescherming. Er is geen overzicht te geven van de kwaliteit (fit for use) van de bestaande faunavoorzieningen. Wel worden voor bestaande faunavoorzieningen in de onderhoudscontracten die met aannemers worden afgesloten, afspraken vastgelegd over inspectie en waar nodig het plegen van functioneel onderhoud. In het verleden zijn onderzoeken gedaan naar de functionaliteit van aangelegde faunavoorzieningen zoals bij de Buitenring Parkstad en bij de N276, N297. 2. De Provincie voert in het kader van faunabeheer diverse maatregelen uit om het samenleven van mens en dier te verbeteren. Eén van de voorgestelde maatregelen is het tijdelijk uitbreiden van de capaciteit van Faunabeheereenheid Limburg (FBE) met één persoon. Zo kan de FBE haar kerntaken beter uitvoeren. Uw Staten worden in de begroting gevraagd om hiervoor extra middelen vrij te maken. Verder wordt er op korte termijn een veldmedewerker geworven. Deze geeft ons oren en ogen in het veld en signaleert waar ruimte is voor verbetering in het samenleven tussen mens en dier, bijvoorbeeld bij agrariërs of bij particulieren. De Subsidie preventie faunaschade blijft ook voor 2027 inzetbaar voor agrariërs, waarmee schade aan landbouwgewassen en gehouden dieren zoveel mogelijk kan worden voorkomen. Hierover wordt gericht gecommuniceerd met agrariërs. Ook in de mededeling portefeuillehouder die recent aan uw Staten is verzonden (GS DOC-00970694) worden enkele actiepunten benoemd die als doel hebben het samenleven van mens en bever te verbeteren. 3. De bescherming van wilde dieren is altijd het uitgangspunt. Toch kunnen mens en natuur soms op gespannen voet staan met elkaar. We kiezen in het faunabeheer voor dusdanig beheer van populaties van wilde dieren dat schade aan wettelijke belangen voorkomen of beperkt wordt, wanneer de stand van de populaties van beschermde dieren dit toelaat. We hanteren daarbij een escalatieladder, waarbij we het gebruik van preventieve middelen stimuleren en waarbij het doden van dieren het laatste middel is.
18	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	De balans tussen mensen en de natuur wordt verbeterd door de provinciale takenop het gebied van faunabeheer uit te voeren?	Wat wordt bedoeld met balans in deze stelling? Op basis van welke onderbouingen conclurdeert het college dat de balsns verbetering behoeft? Welke maatregelen worden in 2027 opgepakt op de “balans” ten behoeve van fauna te verbeteren?	1. Gedeputeerde Staten streven ernaar dat er in Limburg evenwichtig wordt samengeleefd met wilde dieren die in onze provincie thuishoren. Daarin wordt een balans nagestreefd tussen de bescherming en instandhouding van deze wilde dieren, en het voorkomen van overlast en schade, bijvoorbeeld voor burgers of voor andere natuurwaarden. 2. De tegemoetkomingen voor faunaschade aan bedrijfsmatige landbouw nemen in Limburg jaarlijks toe. Ook voor de (verkeers)veiligheid blijft faunabeheer noodzakelijk. Daarnaast zijn er verschillende meldingen van schade of overlast door wilde dieren bij burgers. Deze worden o.a. door gemeenten bij de Provincie aangekaart. 3. Zie antwoord op de tweede vraag onder vraag 17 (“Welke maatregelen worden bedoeld met versterken faunabeheer?”). Daarnaast wordt er vanaf 2027 uitvoering gegeven aan een vernieuwde en versterkte aanpak voor de wasbeer, gericht op effectieve en intensieve beheersing van de wasbeerpopulatie, in lijn met het landelijke Aanvalsplan Invasieve Exoten.
19	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	" in 2027 verschuift de nadruk naar de uitvoering van beide regelingen ‘en het begeleiden van initiatiefnemers naar concrete bosrealisaties?	Wat zijn de plannen voor de omvang van de uitvoering van beide regelingen. bijv in aantal bomen of ha bos? Wie zijn initiatiefnemers voor bosrealisaties? Is dat een afgebakende groep of zijn er mogelijkheden voor nieuwe initiatiefnemers? Wat voor begeleiding is bij initiatiefnemers nodig?	Voor 2027 ligt de nadruk op de uitvoering van de subsidieregelingen voor de aanleg van nieuw bos en voor revitalisering van bestaande bossen. Onder voorbehoud van positieve besluitvorming door Gedeputeerde Staten is voor de subsidieregeling ‘Aanleg nieuw bos’ circa € 7 miljoen voorzien, hiermee kan naar verwachting ongeveer 67 hectare bos worden gerealiseerd. De regeling vergoedt zowel aanlegkosten als de eventuele afwaardering van de grond als gevolg van de blijvende functiewijziging naar bos. De concrete kansen voor deze regeling zijn helder in beeld. Voor bosrevitalisering is per septembercirculaire € 672.000 aan rijksmiddelen beschikbaar gekomen. Initiatiefnemers kunnen onder meer particuliere grondeigenaren, agrariërs, landgoedeigenaren, terreinbeherende organisaties, gemeenten en maatschappelijke initiatieven zijn. Met name particuliere initiatiefnemers hebben behoefte aan ondersteuning bij bijvoorbeeld de ruimtelijke, ecologische en archeologische procedures. De bosmakelaar ondersteunt en begeleidt initiatiefnemers in deze complexe processen. De bosmakelaar fungeert hiermee als eerste aanspreekpunt en als verbinder. Het doel is om kansrijke initiatieven te begeleiden naar concrete bosaanleg en daarmee bij te dragen aan de realisatie van nieuwe hectares Limburgse bos in 2027.
20	3-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	1.1.1. En 1.1.2 spreken beide over realiseren ontwikkelopgave NNL	Paragraaf 1.1.1 en paragraaf 1.1.2. Spreen beide over realiseren van de ontwikkelopgave. Maar aan beide paragrafen worden andere budgetten c.q. bedragen benoemd. Waar valt het realiseren van de ontwikkelopgave onder?	De ontwikkelopgave omvat de afronding van het NNN. Het is een opgave die wordt benoemd onder 1.1.1. omdat het een van de overall doelen van het gehele beleidskader is. De middelen voor de Ontwikkelopgave vallen onder 1.1.2 omdat daar de uitvoering wordt beschreven.

60	4-10-2026	Statenlid BBB	Heidi van der Pol	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Faunabeheer	We zien dat in natuurgebieden het faunabeheer soms maar beperkt plaats vindt. Er wordt soms gesproken over rewilding situaties. Hierdoor kan er verhoogde faunaschade op omliggende terreinen optreden. In het kader van de schade uitkeringen omlaag te brengen: 1. is er onderzocht of er sprake is van verhoogde schadedruk van fauna rondom natuurgronden? 2. in het terugdringen van de vergoedingen van faunaschade, hoe wordt hiermee mee omgegaan? We lezen dat niet alle faunabeheerplannen op tijd geactualiseerd zijn. Hiermee kunnen vrijstellingen voor faunabeheer komen te vervallen en geen vergunningen worden verstrekt voor beheermaatregelen. Omdat het faunabeheer hierdoor beperkt zal worden, zullen hierdoor de schadevergoedingen toenemen. 1. Wanneer verwacht u dat alle faunabeheerplannen geactualiseerd zijn? 2. Hoe voorkomt u dat agv beperkte mogelijkheden van faunabeheer, hogere faunaschade bij grondeigenaren ontstaat? 3. Als er toch extra faunaschade ontstaat, door het beperkte faunabeheer, vergoedt de provincie/Bij12 deze dan?	1. Dit is niet door ons onderzocht en er is ons geen specifiek onderzoek hierover bekend. Wel zien wij een stijging van tegemoetkomingskosten voor faunaschade door de jaren heen. De belangrijkste oorzaken zijn: toename aanvragen tot tegemoetkoming, stijging gewasprijzen, knelpunten bij de uitvoering van het faunabeheer/het niet behalen van doelen zoals opgenomen in de faunabeheerplannen, onvoldoende inzet van preventieve maatregelen door agrariërs en tenslotte het juridisch niet standhouden van vergunningen en vrijstellingen. 2. Deze factor is hierin niet expliciet meegenomen. Wel kan het casusgericht tot maatregelen leiden. Zo wordt geïnvesteerd in een zwartwildraster op de Meinweg, waarmee een belangrijke schadeveroorzakende diersoort zoveel mogelijk binnen het leefgebied wordt gehouden en schade daarbuiten wordt voorkomen. 1. Met de huidige planning, gebaseerd op de momenteel beschikbare capaciteit van de FBE en interne capaciteit, verwachten wij dat de faunabeheerplannen op zijn vroegst eind 2028 zijn geactualiseerd of verlengd. 2. Wij hebben getracht op een zodanige wijze te prioriteren dat de continuïteit van het faunabeheer zo minimaal mogelijk in het gedrang komt. Hierbij is zoveel als mogelijk rekening gehouden met de ecologische, financiële en veiligheidsaspecten. We proberen schades bij agrariërs met de gekozen prioritering zoveel mogelijk te voorkomen. Schade is echter niet geheel uit te sluiten. We blijven agrariërs stimuleren om in te zetten op preventie. De Subsidie preventie faunaschade blijft ook voor 2027 inzetbaar voor agrariërs, waarmee schade aan landbouwgewassen en gehouden dieren zoveel mogelijk kan worden voorkomen. 3. In welke gevallen tegemoetkoming in de faunaschade wordt verleend is vastgelegd in de Provinciale Beleidsregels Tegemoetkoming faunaschade 2025. Of extra faunaschade wordt vergoed is geheel afhankelijk van of er is voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in de beleidsregels.
22	4-10-2026	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied	Kosten product	Graag een specificatie van de lasten van het Limburgsprogramma Landelijk gebied.	<table><tr><td>bijdrage aan ontwikkelopgave natuur</td><td>6.910.000</td></tr><tr><td>SPUK Natuur 2 L33</td><td>395.119</td></tr><tr><td>SPUK Piekbelasters L32</td><td>203.435</td></tr><tr><td>SPUK MGA 1 L8</td><td>293.034</td></tr><tr><td>SPUK Propositie heuvelland L7</td><td>1.638.686</td></tr><tr><td>N2000 beheerplan maatregelen</td><td>11.789.925</td></tr><tr><td>N2000 subsidiebeschikkingen</td><td>10.822.496</td></tr><tr><td>Procesmiddelen RPML</td><td>1.000.000</td></tr><tr><td>Biodiversiteitsmonitor</td><td>365.897</td></tr><tr><td>Samenwerking agrariers in gebiedsprocessen</td><td>750.000</td></tr><tr><td></td><td>34.168.592</td></tr><tr><td>formatie</td><td>2.944.220</td></tr><tr><td>totaal</td><td>37.112.812</td></tr></table>
23	4-10-2026	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied	Specificatie laasten	Graag een specificatie van de begrote lasten van ruim 37 miljoen.	Zie antwoord bij vraag 22
63	4-10-2026	Statenlid BBB	Heidi van der Pol	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied	Stikstofbrief 26 juni 2026 van minister Van Essen	In de stikstofbrief van 26 juni 2026 van minister Van Essen, wordt gesproken over omwisselbesluiten. 1. denkt GS voorstellen te doen richting het Rijk voor de omwisselbesluiten? 2. hoe worden de omwisselbesluiten onderbouwd? 3. zijn hiervoor extra middelen nodig om tot de onderbouwing van de omwisselbesluiten te komen?	1. Denkt GS voorstellen te doen richting het Rijk voor de omwisselbesluiten? Daar kunnen wij op dit moment nog geen uitspraken over doen, omdat wij de criteria nog niet kennen waaraan een omwisselbeslissing moet voldoen. Er is nog veel onduidelijk over de precieze regels die gaan gelden voor Natura 2000-gebieden, beekdalen en grondwaterbeschermingsgebieden. Ook is nog onduidelijk wat de spelregels precies zullen zijn voor omwisselbeslissingen. Daardoor is het nu moeilijk te zeggen voor welke gebieden een omwisselbeslissing zinvol of haalbaar is. Wel krijgen wij vanuit diverse gemeenten en partners binnen de Plattelandscoalitie vragen over dit onderwerp. Verwacht wordt dat wij eind 2026 meer duidelijkheid krijgen over de criteria. Vervolgens kunnen wij, in overleg met onze gebiedspartners, bezien of een verzoek om een omwisselbeslissing voldoende gedragen, onderbouwd en geborgd kan worden. Wij verwachten daarover in het eerste kwartaal van 2027 meer duidelijkheid te kunnen geven. 2. Hoe worden de omwisselbesluiten onderbouwd? Zie ook het antwoord op vraag 1. De criteria kennen wij nog niet. Wij verwachten daarover pas eind 2026 meer duidelijkheid te krijgen. Op basis van de informatie die nu beschikbaar is, lijkt een omwisselbeslissing in ieder geval te moeten voldoen aan ten minste een gelijk doelbereik als het rijksbeleid, eenzelfde juridisch houdbare borging, maximaal gelijke kosten voor het Rijk en uitvoerbaarheid binnen dezelfde tijdsspanne. Daarnaast zal het Rijk naar verwachting nog een nadere set regels vaststellen. Die is op dit moment nog niet bekend. De zoneringen en regels hangen bovendien nauw samen met de op te stellen additionaliteitsplannen. Deze komen bovenop de bestaande opgaven uit beheerplannen en natuurdoelanalyses. 3. Zijn hiervoor extra middelen nodig om tot de onderbouwing van de omwisselbesluiten te komen? Het voorbereiden van verzoeken om omwisselbeslissingen zal extra capaciteit, onderzoeken en mogelijke inhuur vragen, zowel van ons als van de partners in het betreffende gebied. Ook de additionaliteitsplannen brengen naar verwachting extra werkzaamheden en kosten met zich mee. Daarin is op dit moment nog niet voorzien.

64	4-10-2026	Statenlid BBB	Heidi van der Pol	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.3. Landschap	Groen Blauwe DoorAdering	Zijn er inmiddels cijfers beschikbaar hoe groot het percentage GBDA nu is en hoe deze de afgelopen jaren is ontwikkeld?	De eerste dataset uit het Landschapselementenregister (LASREG) is in 2025 beschikbaar gesteld en geeft een indicatie van het huidige percentage GBDA in de provincie Limburg. Inmiddels is een tweede (meer verfijnde) dataset beschikbaar uit het LASREG, die een stijging laat zien van 5,7% naar 6,4%. Deze stijging is deels te verklaren door een toename van circa 1.100 hectare in het agrarisch natuurbeheer en deels door een aantal aanpassingen in het LASREG model en de onderliggende berekening. Deze aanpassingen zijn doorgevoerd om een accuratere indicatie te geven van het percentage GBDA. In de P&C beleidsmonitor voor Limburg, wordt steeds de actuele dataset gepresenteerd.
67	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid - 7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	Fietsprojecten uit voormalig beleidskader ' Focus op Fiets'	'Nog niet alle fietsprojecten uit het voormalig beleidskader "Focus op Fiets" 2020-2023 zijn uitgevoerd.' Om hoeveel projecten gaat? Wat is de omvang van deze projecten in totale in Euro's en uitgesplitst per project?	Het gaat om 4 projecten die nog niet volledig zijn uitgevoerd voor in totaal € 10,86 miljoen, met dien verstande dat bij project F26 sprake is van een recente wijziging in de provinciale financiële betrokkenheid: - F26. Fietsverbinding Roermond-Haelen Als uitwerking van het coalitieakkoord "In Limburg bereiken we meer!" is in februari 2020 binnen het door PS vastgestelde beleidskader Fiets een gemaximaliseerde provinciale bijdrage van € 3,5 miljoen opgenomen voor deze fietsverbinding. In de reservering is vastgesteld dat de provincie Limburg geen risicodragende partij is. Onderzoek van de gemeenten Roermond en Leudal laat zien dat het resterende alternatief nabij de huidige spoorbrug over de Maas aanzienlijk hogere kosten met zich meebrengt dan oorspronkelijk geraamd. De financiering van de fietsverbinding tussen Roermond en Haelen is daarom ontoereikend. Zoals ook toegelicht in de najaarsnota 2026 is bestuurlijk met de regio afgesproken dat de resterende financiering zou worden betrokken bij de coalitieonderhandelingen. Omdat dit niet tot het beoogde resultaat heeft geleid, heeft Gedeputeerde Staten, in lijn met de gemaakte bestuurlijke afspraken met de regio, besloten de provinciale bijdrage te laten vervallen; - F29. Snelfietsroute Station Roermond-Bedrijventerrein Roerstreek (N570) Voor dit project is subsidie verleend van € 2,0 miljoen. De gemeente voert momenteel onderzoeken uit ten behoeve van de planvorming. Vergunningverlening door ProRail kan plaatsvinden zodra de Belgische overheid goedkeuring heeft gegeven op basis van het Verdrag van Londen (1839). Op grond van dit verdrag kan België deze spoorverbinding reactiveren. - F54. Snelfietsroute Maastricht-Sittard (traject Beek-Elsloo-Chemelot) Voor dit project is subsidie verleend van € 2,4 miljoen. Voor de uitvoering is termijnverlenging toegekend tot en met 31 december 2029. - F72. Hoogwaardige regionale fietsverbinding Weert-Nederweert Voor dit project is subsidie verleend van € 2,96 miljoen. Het gedeelte op grondgebied van de gemeente Nederweert en het traject vanaf de gemeentegrens Nederweert tot aan de bebouwde kom van Weert is uitgevoerd. Het gedeelte binnen de bebouwde kom van Weert wordt, naar aanleiding van inspraak van burgers, aangepast en zal daarom naar verwachting na 2026 worden afgerond.
68	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid - 7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	(Provincie)grensoverschrijdende fietsverbindingen	'In 2027 onderzoekt de Provincie, samen met de Provincie Noord-Brabant de potentie van (provincie)grensoverschrijdende fietsverbindingen.' Over welke concrete verbindingen met de Provincie Noord-Brabant gaat het? Over welke concrete grensoverschrijdende verbindingen met de Provincie Gelderland, Duitsland en België gaat het?	Provincie Noord - Brabant: - De doortrekking van de Greenportbikeway tussen America en Deurne. - De snelfietsroute Weert-Hamont via de gemeente Cranendonck (provincie Noord-Brabant). - De gemeente Land van Cuijk onderzoekt, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant, de haalbaarheid van de doorfietsroute Cuijk-Boxmeer-Venray. De gemeenten Venray en Gennep en de provincie Limburg werken waar mogelijk en nodig mee. Provincie Gelderland, Duitsland en België: - Met België en provincie Noord-Brabant zijn contacten gelegd over de snelfietsroute Mol-Hamont-Weert. - Overige grensoverschrijdende fietsroutes zijn op dit moment nog niet in onderzoek.
24	4-10-2026	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	Deltaprogramma Hogezandgronden	Kunt u voorbeelden geven van projecten die binnen DHZ gesubsidieerd werden of worden?	Binnen DHZ werden en worden projecten van Waterschap Limburg en diverse gemeenten gesubsidieerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om: De renovatie en automatisering van de waterverdeelwerken, alsmede het aanpassen van het Peelkanaal ter hoogte van de Deurneseweg en vliegbasis De Peel om zo de hoeveelheid aanvoerwater naar de Peelregio te verhogen ten behoeve van droogtebestrijding. Verder worden in diverse watergangen regelbare stuwen geplaatst. De maatregel is gericht op de kleinere watergangen die de overgangen vormen tussen de greppels en perceelsloten van agrariërs en de grote leggerwatergangen en hoofdbeken. Door te kiezen voor traploos regelbare stuwen kan sneller en slim worden ingespeeld op verwachte neerslagpieken, en blijft het peil tussentijds zo hoog mogelijk. Een ander type maatregel is het natuurlijker inrichten van beken, door deze weer te laten meanderen en meer ruimte te geven, zodat er voldoende ruimte is om water op te vangen en het natuurlijk ecohydrologisch gezond functionerend watersysteem wordt hersteld. Waar mogelijk en nodig wordt tevens invulling gegeven aan de GGOR-doelstellingen, waarbij de grondwaterstanden zijn afgestemd op de gewenste natuurontwikkeling binnen natuurgebieden, rekening houdend met eventuele effecten op landbouwgebieden in de omgeving. Bij gemeenten betreft het merendeels afkoppelprojecten waarbij het hemelwater niet meer afgevoerd wordt via het riool, maar geïnfiltreerd wordt in de bodem. In een aantal gevallen wordt het water opgeslagen voor bewatering van groenvoorzieningen of vullen van een stadsvijver. Het gaat vaak samen met de aanleg van meer groen (ontstening van de openbare ruimte).

55	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	Goede hydrologische omstandigheden voor onde grondwaterh afhankelijke natura2000 gebieden	In de tekst staat: "*we zetten in op goede hydrologische omstandigheden voor onze grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden die kwetsbaar zijn voor verdroging. Daartoe voeren we onderzoeken uit naar de te nemen maatregelen en ondersteunen we maatregelen om verdroging tegen te gaan.* " Wanneer zijn deze onderzoeken gereed, zodat tijdig beleid gemaakt kan worden om verdere verdroging tegen te gaan en de KRVW doelen in 2027 te realiseren? Wat is de mate van vernatting die in de KRW staat. Is hier een specifiek jaar aan gekoppeld, een periode, een peil, een kwaliteitsnorm voor de desbetreffende Natura2000 gebied of nog iets anders? Welke maatregelen gaat het college in 2027 uitvoeren?	Dit jaar verwachten we dat er ca. 11 hydrologische onderzoeken tot afronding komen. Er zullen nog zeker 3 onderzoeken doorlopen naar 2027 en 2028, terwijl er in 2026 in ieder geval 2 nieuwe onderzoeken worden opgestart. De uitkomsten van de onderzoeken zullen worden gebruikt om de Natura2000 plannen te actualiseren en aan te vullen en om een onderbouwing te geven voor de te nemen maatregelen in de focusgebieden van het programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS). De kaderrichtlijn water (KRW) verplicht tot het bereiken van (o.a.) een goede kwantitatieve grondwatertoestand, hetgeen onder meer inhoudt dat geen significante schade wordt toegebracht aan terrestrische ecosystemen die rechtstreeks van het grondwaterlichaam afhankelijk zijn (bijlage V, onder 2.1.2 KRW). Het invullen hiervan is aan de lidstaten; de KRW geeft geen definitie van significante schade en schrijft geen mate van vernatting, peilen of anderszins een concrete norm voor. Conform landelijke richtlijn verstaan we onder terrestrische ecosystemen de grondwaterafhankelijke N2000-gebieden. Welke grondwaterstanden voor die gebieden gewenst zijn is vermeld in de beheerplannen. De goede kwantitatieve grondwatertoestand is te bereiken in 2027, behoudens de toepassing van de uitzonderingsbepalingen van de KRW. In het Provinciaal waterprogramma 2028-2033 zullen wij, waar nodig, toepassing geven aan die bepalingen. In 2027 zullen door partijen als TBO's (Terrein beherende organisaties) en het waterschap maatregelen worden genomen. Het gaat dan onder meer om het ophogen van beekbodems, het aanbrengen van kwelschermen, verlagen van het maaiveld, verplaatsen van beregeningsputten, peilopzetten van natuurwateren, het verwijderen van drainage en het dempen van greppels en slootjes om verdroging tegen te gaan. Daarnaast wordt er door het programma LOS gewerkt aan gebiedsgerichte aanpakken voor de focusgebieden. Hydrologische maatregelen zoals het verhogen van grondwaterstanden en het verbeteren van de waterkwaliteit zullen in veel gebieden deel uitmaken van de gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast ondersteunen we via de subsidieregeling DHZ maatregelen van waterschap en gemeenten (zie ook antwoord bij vraag 24).
65	4-10-2026	Statenlid BBB	Heidi van der Pol	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	Efficiënte maatregelen natuurherstel	U geeft aan dat u in de lijn van motie 3212 onderzoek gaat doen naar de uitspoeling en afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen rondom beken en N2000 gebieden. Zijn de uitkomsten van dit onderzoek op tijd gereed, om richting het Rijk te onderbouwen te onderbouwen welke maatregelen, binnen welke zonering efficiënt zijn? Dit om generiek rijksbeleid te voorkomen?	Het onderzoek naar de uitspoeling en afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen rondom beken en N2000 gebieden start naar verwachting begin 2027 en zal meerdere jaren lopen. In het eerste (pilot)jaar 2027 worden de eerste resultaten verwacht, op basis waarvan wordt bepaald of de metingen moeten worden uitgebreid. Volgens de Kamerbrief van 26-6-2026 moet er vóór 1 januari 2028 een aanpak tot stand zijn gebracht om de drukfactoren (waaronder nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) op een Natura 2000-gebieden substantieel weg te nemen. Lukt het niet om via deze weg de drukfactoren substantieel weg te nemen, dan treden er uiterlijk 1 januari 2035 generieke regels vanuit het Rijk in werking. Gezien het pilotkarakter van het eerste meetjaar 2027, is het nog niet duidelijk of de meetresultaten eind 2027 al de benodigde duidelijkheid geven om generieke Rijksregels te voorkomen. Echter worden de resultaten uiteraard benut om provinciaal beleid mee te ontwikkelen. Naast het genoemde onderzoek in de lijn van motie 3212, neemt onze provincie momenteel deel aan een interprovinciaal onderzoek waarmee beoogd is effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden (in Limburg: Peelvenen) te onderzoeken en daarmee een beoordelings- en handelingskader te ontwikkelen voor handhavingsverzoeken en beleidsvorming. Daarvan worden de resultaten in Q2 van 2027 verwacht.
69	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Pilot met gratis OV voor verblijfstoeristen	Wanneer wordt PS geïnformeerd over de resultaten van de pilot? Wanneer is de pilot voor GS geslaagd?	a) De pilot loopt nog tot 31 oktober 2026 en wordt vervolgens geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie kunnen begin 2027 gedeeld worden met Provinciale Staten. b) De pilot is voor GS geslaagd wanneer gemeenten besluiten Gastvrij OV structureel voort te zetten. Het besluit hierover ligt bij de betreffende gemeenteraden. Om van een succes te kunnen spreken, geldt daarbij minimaal dat ondernemers en verblijfsgasten de pilot positief moeten beoordelen (met een rapportcijfer van 7,5 of hoger) en dat een adoptiegraad van minimaal 20% wordt behaald.

70	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid	Hoeveel van de 'ruim 100 toegankelijke haltes langs provinciale wegen' staan op de planning om in 2027 gerealiseerd te worden? Wat zijn de totale kosten hiervan? Hoe staat het met het toegankelijk maken van perrons op de Limburgse stations? Zijn deze allemaal toegankelijk zoals afgesproken in het Uitvoeringsprogramma? Welke perrons staan voor 2027 op de planning om aangepast te worden en wat zijn de kosten hiervan?	**a) Hoeveel van de 'ruim 100 toegankelijke haltes langs provinciale wegen' staan op de planning om in 2027 gerealiseerd te worden?** In het vierde kwartaal van 2026 wordt gestart met het toegankelijk(er) maken van circa 8 tot 12 haltes langs provinciale wegen. De overige provinciale haltes zijn voorzien voor uitvoering in 2027. **b) Wat zijn de totale kosten hiervan?** De totale kosten voor het toegankelijk maken van de 100 provinciale haltes zijn op dit moment nog niet volledig in beeld. Provinciale Staten hebben bij de vaststelling van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen op 26 april 2024 voor het toegankelijk maken van deze provinciale haltes circa € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. **c) Hoe staat het met het toegankelijk maken van perrons op de Limburgse stations?** De provincie Limburg telt 34 treinstations. Daarvan voldoen 33 stations aan de geldende toegankelijkheidseisen. Alleen station Blerick is nog niet volledig toegankelijk ingericht. Het toegankelijk maken van treinperrons valt onder de verantwoordelijkheid van ProRail. De provincie heeft op dit moment geen duidelijkheid over het moment waarop station Blerick volledig toegankelijk zal zijn. **d) Zijn deze allemaal toegankelijk zoals afgesproken in het Uitvoeringsprogramma?** De toegankelijkheid van treinstations en perrons maakt geen onderdeel uit van het provinciale Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid. Deze verantwoordelijkheid is belegd bij ProRail, zoals benoemd in Bestuursakkoord Toegankelijkheid. Zoals aangegeven voldoen in Limburg 33 van de 34 stations aan de geldende toegankelijkheidseisen. Station Blerick is nog niet volledig toegankelijk ingericht. **e) Welke perrons staan voor 2027 op de planning om aangepast te worden en wat zijn de kosten hiervan?** Station Blerick het enige station in Limburg dat nog niet volledig toegankelijk is ingericht. De planning voor eventuele aanpassingen aan de perrons van dit station, evenals de daarmee gemoeide kosten, vallen onder de verantwoordelijkheid van ProRail. De provincie beschikt daarom niet over een eigen planning of kostenraming voor deze aanpassingen.
71	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Weert-Hamont-Antwerpen	Wat is de actuele stand van zaken m.b.t. de ambitie een directe trein te laten rijden tussen Weert via Hamont naar Antwerpen? Is er een concreet datum wanneer de trein eindelijk gaat rijden? Of tenminste een indicatie?	De ambitie is nog steeds dezelfde en er is geen indicatie te geven van de daadwerkelijke in dienststelling.
72	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Intercity (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aken.	Wat is de actuele stand van zaken m.b.t. de ambitie een directe trein te laten rijden tussen de Randstad via Eindhoven en Heerlen naar Aken? Is er een concreet datum wanneer de trein eindelijk gaat rijden? Of tenminste een indicatie?	Deze staat on hold. Dat heeft te maken met het feit dat de zogenaamde "Fly – over" in Eindhoven voorlopig niet gerealiseerd zal worden, waardoor bovengenoemde ambitie niet opportuun is. Daarom is geen indicatie te geven van een daadwerkelijke in dienststelling.
73	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Intercity Eindhioven-Venlo-Duisburg	Wat is de actuele stand van zaken van de ambitie om vanaf 2029 de Intercityverbinding Eindhoven-Venlo-Duisburg te realiseren?	De aanbesteding van de treinverbinding Eindhoven-Venlo-Düsseldorf valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van IenW en de Duitse vervoersautoriteit VRR, en is inmiddels afgerond. Er wordt gewerkt aan de implementatie. Start van deze verbinding stond gepland per december 2026 en het ministerie van I&W is op dit moment bezig met het actualiseren van de planning. De voor dit traject benodigde infrastructurele maatregelen in Venlo, zoals perronverlenging en de aanleg van een spanningssluis, kunnen niet eerder dan 2030 worden gerealiseerd waardoor de beoogde indienstneming van deze lijn per december 2026 niet zonder meer mogelijk is. Het gezamenlijk realiseren van de afgesproken startdatum voor deze internationale IC-verbinding wordt door alle betrokken partijen als zeer belangrijk beschouwd. Om dit te bereiken zijn onder leiding van het Rijk verschillende oplossingsrichtingen verder uitgewerkt en tijdelijke maatregelen opgesteld. Dit in samenwerking met betrokken Duitse partners. Hierbij is ook gekeken naar de tijdige beschikbaarheid van treinmaterieel en, indien nodig, inzet van vervangend materieel. Het Rijk zoekt naar mogelijkheden voor een passende financiering van deze maatregelen.
85	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen	Toerisme: innovatie, infrastructuur en zakelijk toerisme	Wat zijn in 2027 concrete activiteiten om de innovatie en infrastructuur van het zakelijk toerisme te verbinden met innovatie en infrastructuur van de 'reguliere' toeristisch-recreatieve sector in Limburg en de grensregio's. Wordt voor wat het zakelijk toerisme betreft de verbinding gezocht met de activiteiten in de Brainport Regio? Zo ja, in welke vorm?	Onze inzet op zakelijk toerisme met als uitvoeringspartner het Maastricht Convention Bureau is gericht op het werven van congressen rondom de inhoudelijke speerpunten van de Brightlands campussen. De Brightlands campussen zijn partner van het Maastricht Convention Bureau geworden welk vervolgens is opgeschaald naar Limburg. Op dit moment kiezen wij voor een scherpe focus gezien de intensiteit en lange doorlooptijd van het wervingsproces van hoogwaardige internationale congressen. Er is geen actieve samenwerking met de Brainport regio. De toeristisch-recreatieve sector (ook in de grensregio waar nodig) wordt actief betrokken bij de hosting van het congres, waarbij het Maastricht Convention Bureau gebruik maakt van haar eigen partnernetwerk.
12	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen - 6.2. Erfgoed - 6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie	189,3 mln : komma staat verkeerd; moet zijn 18,93 mln	Geld Het budget voor product 6.2.1. Erfgoed, Monumenten en Archeologie bedraagt € 189,3 mln. Dit bestaat uit € 17,76 mln. aan reguliere middelen en € 1,17 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor:	Het klopt inderdaad dat de komma verkeerd staat. Het bedrag moet gelezen worden als € 18,93 mln.

37	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.3. Maastricht Aachen Airport	Totale provinciale inzet voor MAA	Voor MAA is in 2027 € 14,96 miljoen aan lasten opgenomen. Kan daarnaast één totaaloverzicht worden gegeven van alle voor 2027 voorziene provinciale subsidies, kapitaalstortingen, leningen en overige bijdragen aan de luchthaven en de daarmee verbonden vennootschappen? Welke bedragen vallen buiten dit begrotingsproduct en welk deel van de totale inzet betreft eenmalige respectievelijk terugkerende ondersteuning?	In deze totale lasten is opgenomen: - Structurele NEDAB-subsidie: € 5,5 mln. (Statenbesluit dec'22) - Incidentele NEDAB-subsidie: € 3,27 mln. (Statenbesluit dec'22) - Subsidie voor de realisatie van een hub-verbinding: € 0,6 mln. (uit de ontvangen bijdragen van gemeenten) waarvan € 0,3 mln. aan een luchthavenmaatschappij en € 0,3 mln. aan MAA; - Doorgeleiden van een SPUK tbv de ontsluiting van MAA: € 2,89 mln. Verder zijn er zowel binnen als buiten dit begrotingsproduct geen kapitaalstortingen, leningen en/of overige bijdragen in 2027 voorzien. Een uitplitsing van bedragen maakt ook vast onderdeel uit van de 2-jaarlijkse Voortgangsrapportages aan Provinciale Staten.
38	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.3. Maastricht Aachen Airport	Actuele financiële uitgangspunten MAA	In de paragraaf verbonden partijen staat dat de aandeelhouders een verdiepende meerjarenbegroting en verbetermaatregelen hebben gevraagd. In hoeverre zijn de uitkomsten daarvan verwerkt in de begroting 2027? Welke aannames over exploitatieresultaat, liquiditeitsbehoefte en aanvullende aandeelhoudersbijdragen zijn gehanteerd, en welke financiële onzekerheden staan nog open?	Meerjarenbegrotingen en verbetermaatregelen van deelnemingen worden niet verwerkt in de provinciale begroting. Zo worden er in de provinciale begroting ook geen aannames gedaan over exploitatieresultaat of liquiditeitsbehoefte. Al dan niet benodigde aanvullende bijdragen zijn altijd ter discretie van PS om te besluiten. Financiële risico's en onzekerheden specifiek tav de luchthaven worden 2-jaarlijks verdiepend met PS besproken bij de behandeling van de Voortgangsrapportages.
39	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Bereik en resultaat van de Sprintregeling voor het mkb	Voor de Sprintregeling mkb is € 1,45 miljoen opgenomen. Hoeveel ondernemingen kunnen hiermee naar verwachting worden ondersteund en welk deel van het bedrag is bestemd voor uitvoering van de regeling? Welke resultaten van de eerdere openstelling onderbouwen het genoemde succes, uitgesplitst naar sector, bedrijfsgrootte en regio? Wordt daarbij ook gemeten welke investering of verbetering dankzij de subsidie tot stand is gekomen?	De € 1,45 mln. is volledig beschikbaar voor subsidieverlening; de uitvoeringskosten van € 45.000 per jaar zijn afzonderlijk geraamd. Bij een gemiddelde bijdrage van circa € 22.000 kunnen naar verwachting circa 65 ondernemingen worden ondersteund. Bij de eerste openstelling werden 143 aanvragen ingediend voor ruim € 3,6 mln., waarvan 33 aanvragen zijn gehonoreerd. De aanvragen kwamen uit alle drie de regio's en circa driekwart van de Limburgse gemeenten. In de eindverslagen rapporteren subsidieontvangers over de gerealiseerde investeringen en verbeteringen ten opzichte van de uitgangssituatie. Deze informatie komt beschikbaar na afronding van de projecten.
40	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Economische Frontrunners en regionale effecten	Voor Economische Frontrunners is € 2,93 miljoen geraamd, gericht op de zes grote Limburgse steden en hun intercitystations. Hoe wordt dit bedrag over projecten en locaties verdeeld en welke cofinanciering wordt gevraagd? Welke concrete economische resultaten moeten de projecten opleveren en hoe worden eventuele effecten voor omliggende gemeenten vastgesteld?	Voor Economische Frontrunners is in totaal € 5,85 mln. beschikbaar, gelijkelijk verdeeld over de zes Limburg Centraal-steden. Per stad is maximaal € 975.000 beschikbaar, als bijdrage van 50% van de subsidiabele kosten; de overige 50% wordt door gemeenten en eventueel derden ingebracht. In 2026 worden naar verwachting drie aanvragen beschikt en de overige aanvragen volgen begin 2027, waarmee de geraamde provinciale bijdrage in 2027 € 2,93 mln. bedraagt. De regeling stimuleert interactiemilieus in de spoorzones, waar bedrijven, kennisinstellingen en overheden samenwerken en kennis delen. De resultaten worden beoordeeld op de realisatie van fysieke locaties en programma's en de bijdrage aan economische dynamiek en aantrekkelijkheid van de spoorzones en binnensteden. Een eventuele uitstraling naar omliggende gemeenten wordt verwacht, maar is afzonderlijk moeilijk meetbaar.
41	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Cofinanciering nationale en Europese projecten	Voor cofinanciering van nationale en Europese projecten wordt € 1,50 miljoen opgenomen. Voor welke projecten is dit bedrag bedoeld, hoeveel financiering van andere partijen wordt daarmee beoogd en welk deel daarvan is al toegezegd? Wat gebeurt er met de provinciale bijdrage wanneer externe financiering lager uitvalt of later beschikbaar komt?	Met de € 1,5 miljoen worden diverse projecten uit verschillende EU-programma's en ook verschillende calls mee gefinancierd. Dit zijn projecten op circulair gebied, defensie met name dual-use, kapitalisatie-calls van eerdere succesvolle projecten (uitbreiding van projecten om nog betere beoogde resultaten te behalen), arbeidsmarktprojecten, projecten in samenwerking op de Brightlandscampussen. De projecten doorlopen het beoordelings- en goedkeuringsproces van de verschillende EU-programma's derhalve is nu niet exact aan te geven waar de middelen uiteindelijk naar toe vloeien. Er heeft ook nog geen toezegging hierop plaatsgevonden. Over het algemeen varieert onze financieringsbijdrage tussen de 15-25%. De EU bijdrage is per programma en call vastgesteld en bedraagt tussen de 50-60%. Het restant wordt door de projectuitvoerders gefinancierd. Als een externe financiering lager uitvalt, wordt beoordeeld of het gehele project, de beoogde resultaten, de samenstelling van het consortium, de aanhaking aan onze beleidskaders, een hogere provinciale bijdrage rechtvaardigt. Financiering van EU-projecten gaat altijd uit van tekortfinanciering.

45	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	Arbeidsmarkt: van activiteiten naar resultaten	Voor een gezonde arbeidsmarkt is € 2,69 miljoen geraamd, waarvan € 0,78 miljoen aan personeelskosten. Hoeveel deelnemers en werkgevers moeten met de middelen worden bereikt en welke resultaten worden beoogd op het gebied van scholing, duurzame plaatsing en arbeidsproductiviteit? Kan worden uitgesplitst welk bedrag naar concrete trajecten gaat en welk bedrag naar overleg, coördinatie en ondersteuning?	Het budget voor product 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt bedraagt € 2,69 mln. Dit bestaat voor € 1,91 mln. uit reguliere middelen en voor € 0,78 mln. uit personeelskosten. De reguliere middelen worden met name ingezet voor cofinanciering nationale en Europese projecten € 1,00 mln. waaronder de grensinformatiepunten, het actieprogramma Talent Charter € 0,72 mln. en procesmiddelen € 0,07 mln. De thema's scholing en arbeidsproductiviteit worden binnen het Talent Charter geadresseerd. Een uitgebreide voortgangsrapportage over de stand van zaken van Talent Charter wordt eind oktober met uw Staten gedeeld.
9	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen - 5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte	Versnellingsmenu- resultaatindicatoren	Welke concrete prestatiedoelen gelden in 2027 per onderdeel van het versnellingsmenu? Hoeveel projecten of woningen moeten hierdoor aantoonbaar sneller tot realisatie komen en hoeveel maanden versnelling wordt nagestreefd?	Voor 2027 zijn binnen het versnellingsmenu geen afzonderlijke, kwantitatieve prestatiedoelen of resultaatindicatoren per onderdeel vastgesteld. Het versnellingsmenu is bedoeld als ondersteunend instrumentarium om gemeenten en andere partners beter in staat te stellen de uitvoering van de Woondeal te versnellen. In de Woondeal Limburg is afgesproken om minimaal 29.950 woningen te realiseren, met een ambitie voor 20.000 extra woningen. Omdat voor de verschillende onderdelen geen afzonderlijke resultaatindicatoren zijn vastgesteld, is niet op voorhand bepaald hoeveel van deze woningen door versnelling gerealiseerd moeten worden. Dat hangt samen met het ondersteunende karakter van het versnellingsmenu.
10	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen - 5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte	PS controle op 50 miljoen Provinciaal Verstedelijkingsbudget	Op welke wijze wordt PS periodiek geinformeerd over de daadwerkelijke verplichtingen en bestedingen ten laste van het Verstedelijkingsbudget Limburg Centraal van 50 miljoen, uitgesplitst naar stationsgebied en project?	*Zoals in het Statenvoorstel inzake het Uitvoerings- en Bestedingenkader Provinciaal Verstedelijkingsbudget Limburg Centraal is opgenomen, volgt in 2027 de verdere uitwerking van de gebiedsafspraken en de concrete inzet van de middelen per gemeente. Bij het eerste voorstel voor de inzet van middelen wordt Provinciale Staten tevens om een besluit gevraagd over de wijze van monitoring en rapportage. Deze monitoring zal inzicht geven in de daadwerkelijke verplichtingen en bestedingen ten laste van het Verstedelijkingsbudget, uitgesplitst naar stationsgebied en project. Op deze wijze wordt Provinciale Staten periodiek geïnformeerd over de voortgang en inzet van het budget.*
11	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen - 5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte	actualiteit en voortgang businesscases Limburg Centraal	Nu Limburg Centraal van strategie naar uitvoering gaat, in hoeverre zijn de uitgangspunten uit de eerder aan PS ter inzage gelegde businesscases nog actueel en op welke wijze worden PS geïnformeerd wanneer de financiele haalbaarheid, fasering of omvang van een stationsgebied wezenlijk verandert?	*Zoals toegelicht in het Statenvoorstel, identificeren en verdiepen wij momenteel samen met de betrokken gemeenten de zogenoemde frontrunners (ofwel focusgebieden): de eerste samenhangende gebieden waar we gezamenlijk met de partners focus op aanbrengen en het Verstedelijkingsbudget gericht op inzetten. De eerder opgestelde businesscases vormen hiervoor een belangrijke basis.* *De focusgebieden worden momenteel nader uitgewerkt, waarbij onder meer de financiële haalbaarheid, fasering, programmering en realisatieperspectieven verder worden geconcretiseerd. Indien hierbij sprake is van wezenlijke wijzigingen ten opzichte van de eerder aan PS ter inzage gelegde businesscases, worden deze wijzigingen inzichtelijk gemaakt bij het voorstel aan Provinciale Staten over de daadwerkelijke inzet van het Verstedelijkingsbudget.*
52	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu	Update centraal instrument monitoring luchtkwaliteit	Wanneer is het gedetailleerde beeld van de luchtkwaliteit gereed? Is er een planning en hoe ziet die eruit om beleid en beleidsuitvoering te realiseren voor de nieuwe omgevingswaarden per 2030? Ervan uit gaande dat de luchtkwaliteit op basis van de metingen niet overal conform de nieuwe omgevingswaarden zal zijn.	**Voor het gedetailleerde beeld van de berekende luchtkwaliteit in 2030 en de opvolging daarvan in relatie tot de nieuwe omgevingswaarden per 2030 zullen wij met een separate mededeling uw Provinciale Staten nog voor het einde van dit jaar (2026) informeren.**
53	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu	StapelkaartGezondeLeefomgeving	Zal de Stapelkaart Gezonde Leefomgeving ook beschikbaar komen voor burgers. Is het mogelijk om specifiek leefomgevingsbeleid te maken voor sociaal kwetsbare gebieden? Zo ja met welke instrumenten?	De Stapelkaart Gezonde Leefomgeving wordt in de huidige fase ontwikkeld voor intern gebruik door de Provincie en de betrokken GGD'en. De huidige opdracht is gericht op informatiebundeling van bestaande milieugerelateerde omgevingsfactoren dat geografisch weergegeven wordt op de kaart. Daarmee kan de kaart, waar relevant, als onderbouwing dienen bij beleidsafwegingen. Openstelling voor burgers is op dit moment niet voorzien, maar kan in een vervolgfase worden verkend, mede afhankelijk van de behoefte en betrokkenheid van gemeenten. De Stapelkaart kan daarnaast bouwstenen bieden voor gericht leefomgevingsbeleid in sociaal kwetsbare gebieden. Daarbij kan worden gedacht aan instrumenten die beleid kunnen stimuleren, faciliteren of reguleren. Het daadwerkelijk ontwikkelen van dergelijke beleidsmatige vervolgtoepassingen is nu nog niet aan de orde en valt buiten de huidige opdracht; die richt zich op het in beeld brengen van stapeling van milieugerelateerde omgevingsfactoren en handelingsperspectieven.
54	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Flora en fauna en verharding.	In de tekst staat " …. En een verharding in de maatschappij. Het aantal aanvragen en de behandeltijd per vergunning neemt daardoor toe". En " Zijn het hier met name ook de betrokken burgers die ageren" Is met " verharding in de maatscHappij" de betrokkenheid van burgers bedoeld? Zo niet wat wordt wel bedoeld met " verharding" ?	Met "verharding in de maatschappij" wordt bedoeld dat vraagstukken rondom Flora en Fauna vaker onderwerp zijn van maatschappelijke en juridische discussie. Dit kan leiden tot meer vragen en formele verzoeken tot beoordeling en Woo-verzoeken.

56	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Grote opgave in het vernieuwen van alle al verleende teoestemmingen faunabeheer	In 2027 wordt een grote opgave voorzien in het vernieuwen van alle al verleende toestemmingen faunabeheer. Wordt met vernieuwingen bedoeld dat de bestaande toestemming wordt gecontinueerd? Of wordt opnieuw beoordeeld op basis van de “nieuwe” omstandigheden?	De huidige toestemmingen voor de uitvoering van het faunabeheer zijn grotendeels geldig tot en met 31 december 2026. Vergunningen worden verleend op basis van door GS goedgekeurde faunabeheerplannen. Daar waar géén gewijzigde omstandigheden zijn worden faunabeheerplannen en vergunningen gecontinueerd. Zodra er nieuwe omstandigheden zijn zal er ook een nieuw faunabeheerplan worden ontwikkeld, en zal na goedkeuring van het faunabeheerplan een vergunningverlening proces worden gestart waarbij inhoudelijke beoordeling zal plaatsvinden.
62	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Bekende partijen	Er staat: *‘thema’s waar bekende partijen Woo verzoeken indienen’* Wie worden bedoeld met “ bekende partijen”	Met de term “bekende partijen” worden partijen bedoeld die veelvuldig Woo-verzoeken indienen. Denk bijvoorbeeld aan stichting Mobilisation for the Environment (MOB) en andere belangenorganisaties.
42	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.2 Brightlands	Totale provinciale inzet voor Brightlands	Het begrotingsproduct Brightlands bevat € 5,71 miljoen aan lasten. Kan per campus een totaaloverzicht worden gegeven van de provinciale inzet in 2027, inclusief subsidies, kapitaalstortingen, leningen, vastgoed en bijdragen via andere begrotingsonderdelen? Welk deel is bestemd voor exploitatie, welk deel voor investeringen en welke aanvullende financieringsbehoefte wordt tot en met 2030 voorzien?	De financiële inzet vanuit de Provincie vindt plaats vanuit de programmareserve Brightlands. Deze is ingericht in het kader van de Statenbesluiten uit 2022 en 2023. De lasten à € 5,71 mln. bestaan uit bijdragen in de uitvoering door de campusorganisaties (BDAIC: € 0,6 mln.; BCGV: € 1,3 mln.; CVGV: € 0,62 mln.; BMHC: € 0,65); kapitaallasten co-creatielab Villa Flora ad € 0,07 mln.; voor de provinciale bijdrage aan de Brightlands Startup League: € 0,75 mln. en aan Brightlands Communicatie: € 0,5 mln. en voor provinciale procesmiddelen: € 0,12 mln. Ten slotte voor de doorbelasting van de provinciale personeelslasten: € 1,11 mln. Er vinden geen bijdragen plaats uit andere begrotingsonderdelen. Met dien verstande dat in de Programmabegroting 2027 rekening is gehouden met een bijdrage van € 10,0 mln. als kapitaalstorting voor Brightlands Chemelot Campus en met € 0,3 mln. in het kader van het valorisatie instrumentarium voor Brightlands Maastricht Health Campus. Dit zijn eveneens door PS ingekaderde bijdragen.
43	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.2 Brightlands	Resultaten Startup League en Brightlands Communicatie	Voor de Brightlands Startup League wordt jaarlijks € 0,75 miljoen beschikbaar gesteld en voor Brightlands Communicatie jaarlijks € 0,50 miljoen. Welke afzonderlijke, meetbare prestaties zijn aan deze bijdragen verbonden? Hoeveel ondernemingen moeten worden geholpen, hoeveel vervolgfinanciering wordt beoogd en hoe wordt het bereik onder Limburgse bedrijven buiten de campussen gemeten?	Zowel voor de Brightlands Startup League als voor Brightlands Communicatie wordt de provinciale bijdrage verleend op basis van een meerjarenplan. Vervolgens wordt voor beiden elk jaar en op basis van een specifiek programma- of jaarplan een provinciale bijdrage toegekend. In de plannen zijn de activiteiten en beoogde resultaten opgenomen. Deze worden in subsidiebeschikkingen vertaald in concrete resultaatverplichtingen en inspanningsverplichtingen. De aanvraag in het kader van de Brightlands Startup League wordt beoordeeld op basis van het programmaplan 2027–2030. Hierin zijn als indicatoren genoemd: circa 200 Challenge-teams per jaar, circa 60 startups per jaar in intensieve begeleiding (MILESTONES), een ruime verdubbeling van het aantal unieke masterclassdeelnemers (158 in 2025) en een structurele jaarlijkse aanwas van startups op de campussen. De definitieve streefwaarden worden nader vastgesteld. Voor vervolgfinanciering is geen bedrag als doel gesteld. In 2025 haalden de circa 60 MILESTONES-startups ter indicatie circa € 3,5 miljoen op. Het bereik buiten de campussen wordt gemeten via de registratie van deelnemers. In het kader van Brightlands Communicatie worden resultaat- en inspanningsverplichtingen opgenomen met betrekking tot naamsbekendheid (2026: groei in organische zoekopdrachten + 50%), zichtbaarheid in de (social) media (2026: toename volgers + 10%) en bereik website (2026: toename bezoekers + 5%), Brightlands brede evenementen (2026: minimaal. 10) etc. De verplichtingen voor 2027 worden bepaald op basis van het nog te ontvangen jaarplan 2027.
58	4-10-2026	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.2 Brightlands	Chemelot, verbonden partijen	Waarom zijn er nog geen cijfers van Chemelot Participaties BV over 2025 bekend?	Aangezien CP BV voor het opmaken van haar jaarrekening afhankelijk is van de vaststelling van de jaarrekeningen van haar dochtervennootschappen CSP, CRF, Chemelot Campus BV en Chemelot Campus Vastgoed CV (vastgesteld eind mei 2025), was het niet mogelijk om de jaarrekening 2025 van CP BV in de daarvoor gestelde wettelijke/statutaire termijn – binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar – op te maken. De jaarrekening ligt ter vaststelling voor tijdens de GS vergadering van 27 oktober 2026.

46	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Blijversbudget en middelen op het boerenerf	Hoeveel van het budget van € 7,08 miljoen is in 2027 daadwerkelijk beschikbaar voor investeringen bij agrarische ondernemers en welk deel voor uitvoering, begeleiding, onderzoek en communicatie? Welk bedrag betreft het Blijversbudget, hoeveel ondernemers kunnen daarmee worden geholpen en hoeveel aanvullende financiering vanuit het Rijk, Europa en ondernemers wordt daarbij verwacht?	Van het totale budget van € 7,08 miljoen is naar verwachting circa € 4,5 miljoen in 2027 direct beschikbaar voor investeringen bij agrarische ondernemers, via de regeling Productieve Investeringen 2026/2027. Deze regeling is gericht op investeringen op het erf. Het overige deel van het budget, circa € 2,585 miljoen, is bestemd voor kennisdeling, innovatie en begeleiding van ontwikkeltrajecten. Daarbij gaat het om: € 685.000 voor Kennis en Informatie (KI): gericht op kennisoverdracht aan groepen landbouwers. € 2.000.000 voor Samenwerken voor innovatie (EIP): gericht op het ontwikkelen, testen en praktijkrijp maken van nieuwe concepten, producten en diensten. De middelen binnen KI en EIP zijn daarmee niet bedoeld als directe investeringssubsidie voor individuele agrarische ondernemers, maar voor uitvoering van kennisdeling, samenwerking, innovatie en begeleiding binnen deze trajecten. Voor onderzoek en communicatie is binnen het genoemde totaalbedrag geen afzonderlijk apart budget geoormerkt. Deze activiteiten kunnen wel onderdeel uitmaken van de subsidiabele activiteiten binnen de regelingen KI en EIP, voor zover zij bijdragen aan kennisdeling, innovatieontwikkeling en implementatie in de praktijk. Binnen actielijn 6.2.1 Opgavegericht innoveren wordt ingezet op het opzetten van een gestructureerde aanpak rondom het Blijversperspectief. Het bijbehorend budget is momenteel €200.000. Dit budget is niet bedoeld als direct financiële stimulans voor ondernemers, maar het mogelijk maken van bedrijfsontwikkeling. Het aantal ondernemers kan nu nog niet worden ingeschat gezien de Agrarische Blijversaanpak Limburg momenteel nog in de proef-op-de-som fase bevindt.
59	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Biobased vezelgewassen	Er staat dat betere ketenregie nodig is. Wat wordt bedoeld met ketenregie. En is dat wat GS gaat bijdragen aan biobased vezel gewassen?	Met ketenregie bedoelen wij het op elkaar afstemmen en versterken van de verschillende schakels in de keten van biobased vezelgewassen: van onderzoek en teelt tot verwerking, afzet en toepassing, bijvoorbeeld in de bouw. Het gaat erom dat deze schakels goed op elkaar aansluiten, zodat vraag en aanbod zich in samenhang kunnen ontwikkelen. De rol van Provincie Limburg ligt daarbij niet primair in de uitvoering van de teelt zelf, maar in het stimuleren van samenwerking, het ondersteunen van ketenontwikkeling en het helpen vergroten van de marktvraag. De provinciale inzet richt zich daarom zowel op de aanbodzijde als op de vraagzijde. Dat betekent onder meer aandacht voor productontwikkeling, ketensamenwerking en de toepassing van biobased materialen, onder andere in de woningbouw. Via de ondersteuning van Building Balance Limburg wordt bijgedragen aan deze ketenregie. Daarbij wordt gewerkt aan de ontwikkeling van de verschillende fasen in de keten, van vraagontwikkeling en productontwikkeling tot grondstofproductie, met als doel om te komen tot een goed functionerende regionale keten van “Limburgs land naar Limburgs pand”. Building Balance Limburg maakt deel uit van Building Balance Nederland en is tevens een van de partners in het programma Cel4Life.
61	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Biologische landbouw en afzet	In de tekst staat dat de provincie gaat inzetten op o.a. afzet. Wat voor maatregelen gaat GS nemen met betrekking tot die afzet. Wat is daarbij de definitie van afzet, van wie, in welke fase enzovoort	De Gedeputeerde Staten stimuleert de afzet van biologische producten conform actielijn 1 van het Stimuleringsplan Biologische Landbouw 2026-2030 door o.a. in te zetten op de volgende acties: in de provinciale catering een oplopende inkoopeis van 15% naar 25% biologisch op te nemen; een onafhankelijke verbinder in te zetten om lokale verkoop via mogelijke bioregio’s te bevorderen; aan te sluiten bij het Bioregio Netwerk Nederland; communicatie over biologische landbouw mee te nemen in de lopende communicatieaanbesteding. Voor verdere beeldvorming wordt verwezen naar het Stimuleringsplan Biologische Landbouw 2026-2030 (gepubliceerd op 30 juni 2026).
66	4-10-2026	Statenlid BBB	Heidi van der Pol	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Doelsturing	Hoeveel showcasebedrijven mbt doelsturing hebben wij in Limburg?	Op dit moment betreft het 1 showcasebedrijf in Limburg.
90	5-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Eiwittransitie	Er staat: “ *we investeren in het onderhouden van diverse relevante netwerken……. rondom eiwittransitie. “* *Wordt voor de eiwittransitie door de Provincie Limburg alleen contacten met relevante netwerken onderhouden? Worden er nog andere acties, maatregelen, onderzoeken, stimulansen mbt de eiwittransactie uitgevoerd? Of opgepakt?*	Nee, de inzet op de eiwittransitie beperkt zich **niet alleen** tot het onderhouden van contacten met (voornamelijk landelijke) netwerken. Netwerkvorming is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Voorbeelden hiervan zijn het Provinciaal Eiwitnetwerk (en hiermee Plant Protein Forward), de ondersteuning van de Protein Community van Foodvalley en het platform Nieuwe Teelten. Daarmee ondersteunen we de ontwikkeling van de vraagkant (voedselproductie), kennisdeling, samenwerking en nieuwe teelten in Limburg.

30	4-10-2026	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.3. Bodemvitalisering	Aanvalsplan boedemvitaliteit	Wanneer in 2027 wordt het Aanvalsplan bodemvitaliteit vastgesteld en aan PS gezonden,. Klopt het dat gezien de inhoud van de 3 geformuleerde sporten geen aanvalsplan wordt opgeleverd, maar enkel de resultaten van de pilot locaties? Voor wanneer staat de realisatie van een aanvalsplan voor **heel** Limburg op de planning?	In paragraaf 1.3.3. is onder kopje 'geld' abusievelijk de term 'aanvalsplan bodemkwaliteit' gebruikt in plaats van het 'uitvoeringsplan Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer' zoals ook vermeld onder kopje 'omschrijving'. Het uitvoeringsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer' is op 13 augustus 2024 door GS vastgesteld en aan PS verzonden. Het project heeft een doorlooptijd tot en met 31 december 2027. Het doel is om in 2027 beter inzicht te hebben in de kwaliteit van de Limburgse bodem, en via pilotprojecten (toepassen van vrijkomende groene reststromen op agrarische percelen), het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen en kennis over effectieve maatregelen te vergroten. Conform de subsidiebeschikking aan de HAS green academy Venlo zullen de resultaten van de pilots uiterlijk 1 juli 2028 worden gerapporteerd.
25	4-10-2026	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.4. Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	Projecten	Zitten er al projecten aan te komen binnen programma WRL waar op korte termijn mee gestart kan of gaat worden? Zo ja welke?, zo nee waarom niet?	In de laatste bestuurscommissie vergadering van 23 september 2026 is de 6e voortgangsrapportage van het WRL programma over de periode januari tot en met juni 2026 vastgesteld, deze is terug te vinden op de WRL website Wachtnietopwater.nl. In deze voortgangsrapportage is uitgebreidere informatie terug te vinden op onderstaande antwoorden. Binnen pijler 1 - fysieke maatregelen en pijler 3 - waterbewustzijn en waterweerbaarheid zijn projecten uitgevoerd, in uitvoering, of gaan op redelijk korte termijn in uitvoering: 25 maart 2026 heeft de bestuurscommissie besloten om naast de lange termijn aanpak ook in te steken op een versnelde uitvoering van maatregelen via een impulsaanpak. Deze aanpak is beschreven in de laatste voortgangsrapportage van het WRL programma over de periode januari t/m juni 2026 in hoofdstuk 4.5. De verwachting is dat de projecten binnen deze aanpak in de periode 2027-2029 uitgevoerd gaan worden (pijler 1). Projecten toegekend en deels uitgevoerd via de kansenregeling van het WRL programma (pijler 1), onder andere: Gemeente Beek - aanleg bergingsvoorziening Carmelstraat (gereed); Gemeente Valkenburg aan de Geul - waterberging Gurtsenich (gereed); Watermaatregelen St. Catherinastraat in Ulestraten (gereed); Masterplan vakantieboerderij Keutenberg (start uitvoering 26 oktober 2026); Zie ook paragraaf 2.1.1. en bijlage 2 in de voortgangsrapportage. Niet fysieke uitvoeringsprojecten die vallen onder pijler 3 - waterbewustzijn en waterweerbaarheid: Early warning (2.3.1 in voortgangrapportage); Versterken waterweerbaarheid (2.3.2 in voortgangsrapportage) ;
44	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.3 Einstein Telescope	Einstein Telescope: verplichtingen vóór de locatiekeuze	Voor de Einstein Telescope is € 5,27 miljoen geraamd, terwijl de locatiekeuze volgens de begroting in het derde kwartaal van 2027 plaatsvindt. Welk deel wordt vóór die keuze uitgegeven of onvoorwaardelijk verplicht? Welke activiteiten en financiële verplichtingen lopen door bij uitstel of een andere locatiekeuze, en welke investeringen behouden in dat geval hun waarde voor Limburg?	Een deel van de € 5,27 mln. ligt vast in verplichtingen. Het gaat bijvoorbeeld om verplichtingen die voortvloeien uit het Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre (8 mei 2026) voor een bedrag van € 1.820.000 en het Statenvoorstel inzake Euregionale kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkelingen (18 juni 2026) voor een bedrag van € 900.000. Ook de aan het project toegerekende personeelskosten, zijnde € 449.423 liggen vast. Deze posten tellen op tot € 3.169.423. In de begroting is € 400.000 gereserveerd voor procesmiddelen die deels vastgelegd zijn. De overige € 1.700.000 valt onder de actielijnen innovatief bedrijfsleven, innovatieve ecosystemen en majeure projecten, en is onder andere bedoeld voor (co)financiering van (Europese) projecten. Alle middelen zijn inzetbaar in de fase voor de locatiekeuze en lopen door na de locatiekeuze.
84	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.3 Einstein Telescope	Einstein Telescope Education Centre	Tijdens de regeringsconsultaties tussen Nederland en NRW in 2025 is afgesproken om deelname van scholen in de Regio Aken toegankelijker te maken. Wat is hiervan de actuele stand van zaken? Welke rol speelt Limburg hierin? Hoe worden scholen uit de Belgische grensregio's betrokken bij het ETEC?	ETEC biedt vanaf medio 2026 de module ook Duitstalig aan. Hiervoor gelden dezelfde voorwaarden als voor Nederlandse scholen. De Provincie Limburg is één van de founders van ETEC en heeft een subsidie van € 90.000 verleend om ETEC tot stand te brengen. In november 2025 is een aanvullende subsidie van € 4.000 verleend om de volgende fase van het project te kunnen realiseren, namelijk het ontvangen van 2-3 Duitse testscholen en het intensiveren van contacten met Belgische scholen. Het programma wordt ook naar het Frans vertaald met het oog op de Waalse doelgroep. De voorziening staat ook open voor de Vlaamse doelgroep.

2	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Gezonde basisscholen van de toekomst	Hoeveel Limburgse Gezonde Basisscholen van de Toekomst ontvangen momenteel Rijksfinanciering, via welke regelingen en wanneer? Hoeveel scholen komen hiervoor niet in aanmerking en welke gevolgen heeft dit voor het behalen en behouden van de doelstelling van 45 scholen in 2027?	JOGG heeft als uitvoerder van de Gezonde Basisschool van de Toekomst (GBT) in beeld gebracht hoeveel van de 44 huidige GBT-scholen gebruikmaken van landelijke financieringsregelingen. Naar schatting ontvangt momenteel 43% financiering via de subsidieregeling School en Omgeving. De verwachting is dat dit aandeel vanaf 2027 toeneemt tot ongeveer 66%. Daarnaast maakt 84% van de scholen momenteel gebruik van de regeling Schoolmaaltijden. Scholen kunnen landelijke regelingen inzetten voor onderdelen van het GBT-concept, zoals lunch en extra beweegactiviteiten. Niet alle scholen komen hiervoor in aanmerking en niet iedere school maakt er gebruik van, bijvoorbeeld vanwege praktische of facilitaire beperkingen. Wanneer landelijke financiering ontbreekt, kan dit de uitvoering en bestendiging van het GBT-concept bemoeilijken. Desondanks verwachten we in 2027 de doelstelling van 45 GBT-scholen te behalen. Er is geen volledig overzicht beschikbaar van welke Limburgse Gezonde Basisscholen van de Toekomst Rijksfinanciering ontvangen, via welke regelingen en vanaf wanneer. Deze informatie is niet openbaar vanwege privacyoverwegingen: deelname aan regelingen kan iets zeggen over de sociaaleconomische achtergrond van leerlingen. Daarom worden detailcijfers niet openbaar gemaakt.
3	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Resultaten van jongerenprojecten	In aanvulling op de toelichting vrij vraag 31 van de schriftelijke vragenronde Jaarstukken 2025: welke meetbare resultaten hebben de inmiddels afgeronde jongerenprojecten behaald ten opzichte van hun oorspronkelijke doelstellingen? Wat was de provinciale bijdrage per project? Welke lessen worden meegenomen voor de verdere aanpak in 2027?	<u>1. Meetbare resultaten:</u> De afgeronde projecten hebben vooral resultaten opgeleverd op het gebied van implementatie, samenwerking en begeleiding van jongeren. - Loopbaanoriëntatie VO en MBO: gezamenlijke LOB-visie, plannen van aanpak per school, leerkringen, vier pilots en monitoring van switchers en VSV. - Aanpak Ziekteverzuim in het MBO: M@ZL opgenomen in het beleid, plan van aanpak opgesteld, 180 leerlingen begeleid en implementatie bij meerdere onderwijslocaties. - Vernieuwing LOB en burgerschap: 550 studentenaccounts op het LEO-platform en meerdere ontwikkel- en kennissessies. Een deel van de resultaatverplichtingen is niet behaald. <u>2. Provinciale bijdrage per project:</u> Loopbaanoriëntatie VO en MBO: € 50.000 RMC casemanagement / Knooppunten / Sluitende aanpak: € 550.000 Aanpak Ziekteverzuim in het MBO: € 216.737 Vernieuwing LOB: € 160.000 Maatwerktrajecten Zuid-Limburg VSV/NEET: € 242.500 <u>3. Lessen die worden meegenomen</u> Algemene lessen zijn het belang van goede borging, samenwerking met partners, realistische resultaatsafspraken en betere effectmeting. De ondersteuning van alle projecten komt voort uit de vorige beleidsperiode. Er is nog geen sprake van een verdere aanpak, anders dan het afronden van het vijfde project (Maatwerktrajecten Zuid-Limburg) in 2027.
89	5-10-2026	Statenlid D66	Anne Wesseling	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	CHILL	Welke gemeenten komen in aanmerking voor het programma CHILL en op basis waarvan zijn deze gemeenten geselecteerd?	CHILL staat voor Chemelot Innovation and Learning Labs. Het is een samenwerkingsverband op de Brightlands Chemelot Campus waarin onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven samenwerken aan innovatie en praktijkgericht leren, vooral op het gebied van chemie, materialen en procestechnologie. Dit samenwerkingsverband ontvangt jaarlijks een provinciale exploitatiesubsidie. Er is geen directe relatie met gemeenten.
4	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	Zijn er doorgeschoven middelen?	In 2025 was wegpraat van vertraging en verschuiving van uitgaven onder meer bij de gebiedsgerichte wijkenaanpak. Welk deel van de middelen in de begroting 2027 betreft doorgeschoven middelen uit eerdere jaren en heeft deze eerdere vertraging gevolgen voor de planning of realisatie van de beoogde resultaten in 2027?	We hebben met alle 8 gebieden samenwerkingsovereenkomsten afgesloten, waardoor er op lokaal niveau meer dan 50 partners betrokken zijn bij onze aanpak. Omdat de gebieden verschillen in de fase waarin zij zich bevinden wat betreft planvorming en de ontwikkeling van samenwerkingsrelaties, vindt de inzet van de middelen gefaseerd plaats over 2026 en 2027. Wij hebben in verband daarmee een bedrag van €3,50 mln. naar 2027 gefaseerd. De verschuiving heeft in principe geen gevolgen voor de planning en realisatie van de beoogde provinciale resultaten in 2027, maar het biedt ruimte aan de gebieden om een gedegen vervolg van hun aanpak op te zetten. We sturen erop dat de gebieden hun aanvraag uiterlijk Q1 2027 indienen. De verwachting is dat 3 aanvragen in 2026 worden toegekend, de andere aanvragen zullen in begin 2027 volgen.
5	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	Verplicht of vrij beschikbaar?	Welk deel van de voor 2027 beschikbare middelen voor de gebiedsgerichte wijken- en dorpenaanpak is inmiddels juridisch of financieel verplicht en welk deel is nog vrij beschikbaar?	Juridisch zijn we met alle gebieden een langjarige samenwerking aangegaan middels de samenwerkingsovereenkomst (SOK). In deze SOK's staat dat de provincie voor het faciliteren van de gebiedsgerichte aanpak 10 miljoen beschikbaar heeft. In de SOK's is bewust geen uitspraak gedaan over concrete financiële verplichtingen. Als uitgangspunt geldt dat iedere stedelijke wijk in beginsel voor maximaal € 1 miljoen aan middelen kan aanvragen en ieder dorp voor maximaal € 500.000. De uiteindelijke verdeling van de middelen is afhankelijk van de aanvragen die de betreffende gebieden in 2026 en 2027 indienen. We sturen erop dat de gebieden hun aanvraag uiterlijk Q1 2027 indienen.

6	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.3. Sport en bewegen	Aangepast sporten en toegankelijkheid	Welk deel van de middelen binnen sport en bewegen komt in 2027 specifiek ten goede aan sportdeelname van Limburgers met een beperking, hoeveel deelnemers worden hiermee bereikt en welke indicator gebruikt GS om te beoordelen of de toegankelijkheid van sport daadwerkelijk verbetert?	In 2027 is op basis van de Nadere subsidieregels brede sociale basisinfrastructuur 2027 e.v. voor Iedereen Kan Sporten en Bijzonder in Beweging een normbedrag beschikbaar van respectievelijk € 236.226,- en € 158.784,-. Dit leidt tot een totaalbedrag van € 395.010,- dat nadrukkelijk ten goede komt aan sport en bewegen voor Limburgers met een beperking. Iedereen Kan Sporten fungeert als koepelorganisatie binnen de infrastructuur voor het aangepast sporten. Op basis van het werkplan 2027 begeleidt Iedereen Kan Sporten 141 (inactieve) Limburgers met een beperking (via het Sportloket) naar structurele sport- en beweegdeelname en worden honderden burgers met een beperking bij diverse andere sport- en beweegactiviteiten betrokken. Bijzonder in Beweging brengt, op basis van het werkplan 2027, ruim 500 Limburgers met een beperking in beweging. Aangepast sporten maakt ook onderdeel uit van (het overgrote deel van) de werkplannen van de andere sporttakplatforms. Hiermee worden ook, direct en indirect, Limburgers met een beperking in beweging gebracht. Daarnaast worden talenten en topsporters met een beperking ondersteund via een opdracht ter waarde van € 150.000,- aan Coöperatie Limburg Sport . Deze talenten en topsporters worden hierbij tevens ingezet om burgers met een beperking te stimuleren om te gaan sporten. Op basis van de monitoring van deze gegevens, in relatie tot het indicatorenplan, volgt hoeveel Limburgers met een beperking extra in beweging worden gebracht.
7	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.3. Sport en bewegen	3 regionale sport- en beweegcoordinatoren	Welke concrete prestaties worden in 2027 verwacht van de drie regionale sport- en beweegcoordinatoren in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg, welke kosten zijn hiermee gemoeid en hoe wordt geborgd dat hun werkzaamheden aanvullend zijn op bestaande gemeentelijke, regionale en landelijke sportondersteuning?	Een regionaal coördinator is verantwoordelijk voor het coördineren en bewaken van de uitvoering van het regionale sport- en beweegakkoord, het organiseren van samenwerking tussen alle betrokken partijen, het borgen van samenhang tussen projecten en het ondersteunen van afstemming, monitoring, rapportage en verantwoording. In de subsidieverlening voor de uitvoering van de sport- en beweegakkoorden wordt erop ingezet dat de provinciale subsidieverlening moet leiden tot aanvullende resultaten bovenop bestaande activiteiten als die reeds op basis van bestaande middelen worden uitgevoerd. De kosten van de regionale coördinator bedragen per regio als volgt: - In Zuid-Limburg € 39.100,- voor de periode januari - juni 2027. Medio 2027 ontvangen wij van de regio Zuid-Limburg een geactualiseerde activiteitenplanning, inclusief bijbehorende begroting, opgesteld voor de tweede helft van 2027 en voor 2028. - In Midden-Limburg € 56.941,- voor geheel 2027. - Met betrekking tot Noord-Limburg is het subsidieverzoek voor het Sport- en beweegakkoord in behandeling en zijn er nog aanvullende vragen gesteld over de begroting, waardoor er nog geen definitief inzicht is over de kosten van de coördinator in 2027.
34	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	Uitvoerbaarheid van de economische begroting	Welk deel van de economische uitgaven voor 2027 betreft activiteiten die oorspronkelijk voor eerdere jaren waren gepland? Kan voor de vijf grootste doorgeschoven bedragen worden aangegeven waarom uitvoering is vertraagd en op basis waarvan besteding in 2027 haalbaar wordt geacht? Welke afhankelijkheden, zoals vergunningen, netcapaciteit en bijdragen van derden, spelen daarbij nog?	**3.1.3 MAA** € 2,89 mln. betrekking hebbende op de specifieke uitkering (SPUK) voor de ontsluiting van Maastricht Aachen Airport. De voorbereidingen voor dit project zijn in 2025 gestart. In aanloop naar de tijdelijke baansluiting van Eindhoven Airport is reeds een eerste deel van het voetpad aangelegd. Tijdens de verdere uitwerking van het project zijn, mede in het licht van de actuele kostenontwikkelingen, optimalisaties in het ontwerp doorgevoerd. Hierdoor heeft de voorbereidingsfase langer geduurd dan oorspronkelijk voorzien. De aanbesteding wordt in 2027 verwacht, waarna de resterende werkzaamheden gefaseerd zullen worden uitgevoerd. € 3,2 mln. Uit de liquiditeitsprognose van Maastricht Aachen Airport volgt dat in 2026 € 3,27 mln. benodigd is voor eenmalige kosten in het kader van Niet-Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB). Voor 2026 was hiervoor € 6,54 mln. geraamd. Het resterende bedrag van € 3,27 mln. wordt gefaseerd naar 2027. **3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven** In de najaarsrapportage wordt er totaal € 6,13 mln. gefaseerd naar 2027. Dit betreft € 1,50 mln. voor de uitvoering van de nadere subsidieregels Sprintsubsidie MKB 2026-2027, aangezien de regeling ook in 2027 twee openstellingen kent en de in de Programmabegroting 2026 opgenomen middelen mede zijn bedoeld voor uitvoering en subsidieverlening in 2027. Daarnaast wordt er voor de Frontrunnersregeling € 2,93 mln. gefaseerd, omdat een aantal gemeenten de subsidieaanvraag dit jaar niet meer kan afronden en de regeling openstaat tot januari 2027. Middels een mededeling portefeuillehouder wordt u separaat geïnformeerd over de inhoudelijke voortgang van de regeling. Tot slot wordt € 1,70 mln. aan procesmiddelen voor de Einstein Telescope gefaseerd naar 2027. Deze middelen zijn bestemd voor activiteiten in 2026 en 2027, terwijl in de begroting 2027 hiervoor geen procesmiddelen zijn opgenomen. **3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie** De strategische verwerving van de gronden (Graetheide – de Lexhy) is notarieel afgewikkeld. Een deel van deze gronden is nodig voor de realisatie van het 380kV energiestation. De Provincie is hierover momenteel met TenneT in gesprek. De te maken afspraken zien met name op: de benodigde oppervlakte, vergoedingen en de gevolgen voor de betrokken hoevepachter, inclusief compensatieafspraken. Derhalve is de financiële afwikkeling van dit project nog niet in 2026 afgerond en dienen nog budgetten behouden te blijven tot het moment dat de uitgangspunten omtrent deze afwikkeling uitgekristalliseerd zijn en de financiële impact hiervan bepaald is. Derhalve wordt € 1 mln. gefaseerd naar 2027. **3.5.1. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg** Zoals toegelicht in de najaarsnota 2026 onder ‘Afwijkingen’ worden de GLB/NSP-openstellingen EIP, Kennisverspreiding en Productieve investeringen doorgeschoven naar begin 2027. De hiervoor gereserveerde € 1,77 mln. worden derhalve gefaseerd naar 2027.

35	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	Resultaten van acquisitie	Voor strategische acquisitie en verankering wordt € 0,90 miljoen geraamd. Hoeveel nieuwe bedrijfsvestigingen, private investeringen en arbeidsplaatsen worden hiermee in 2027 beoogd? Hoe wordt bij de selectie rekening gehouden met beschikbare ruimte, netcapaciteit en personeel, en hoe wordt gevolgd of de verwachte resultaten daadwerkelijk worden bereikt?	De inzet is gericht op selectieve acquisitie, waarbij kwaliteit en duurzame verankering zwaarder wegen dan aantallen. Het vooraf benoemen van concrete aantallen bedrijfsvestigingen, investeringen en arbeidsplaatsen is bij acquisitietrajecten niet goed mogelijk, omdat deze afhankelijk zijn van de marktvraag. De selectie is maatwerk waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met onder meer beschikbare ruimte, netcapaciteit en beschikbaarheid van personeel. Indien ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, worden Provinciale Staten hierover, waar nodig vertrouwelijk, geïnformeerd. Bij provinciale betrokkenheid worden de voortgang en resultaten aan de hand van vooraf gemaakte afspraken gevolgd.
36	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	Provinciale bijdrage TEFAF	De provinciale bijdrage rond TEFAF stijgt van € 0,30 miljoen naar € 0,55 miljoen per jaar, met een looptijd tot en met 2036. Welke aanvullende prestaties staan tegenover deze verhoging? Op welke gegevens is het verwachte economische effect voor Limburg gebaseerd en welke afspraken zijn voorzien over evaluatie en eventuele aanpassing van de bijdrage?	TEFAF heeft een grote economische en internationale betekenis voor Limburg en draagt bij aan de positionering van Maastricht en de regio. Continuering van de samenwerking is van belang om deze positie ook op langere termijn te kunnen behouden, waarbij het behoud van TEFAF in de regio niet vanzelfsprekend is. De uitvoering en economische betekenis worden gedurende de looptijd gevolgd en op passende momenten geëvalueerd, mede aan de hand van de beschikbare gegevens.
86	5-10-2026	Statenlid D66	Anne Wesseling	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	Netcongestie	Hoeveel middelen investeert de provincie zelf in netcongestie? En hoeveel middelen die de provincie investeert in netcongestie komen vanuit het Rijk? Wat investeren gemeenten?	Hoeveel middelen investeert de provincie zelf in netcongestie? Hoeveel middelen investeert de provincie in netcongestie en komen van Rijk? Door middel van inzet van capaciteit dragen wij als Provincie bij aan de aanpak van netcongestie. Dit doen we onder andere d.m.v. onze in-kind bijdrage aan de samenwerking Energie en Verduurzaming Industrie (EVI) met medeoverheden, netbeheerders en de industrie. Daarnaast wordt de SPUK CDOKE - deel Energie-infrastructuur (€ 3.694.167) ook grotendeels ingezet voor netcongestie. Voor netcongestie hebben wij tevens via de septembercirculaire provinciefonds 2026 rijksmiddelen ontvangen voor 2027. Het betreft de DU Aanpak netcongestie van € 734.203. Door middel van OP Zuid (Europees subsidieprogramma) zijn een 10-tal Limburgse projecten voorzien van Limburgse, Nationale en Europese cofinanciering die direct dan wel indirect netcongestie bestrijden. Deze Limburgse bijdrage bedroeg in totaal +/- € 700.000, de Europese bijdrage € +/- 5.3 miljoen. Daarnaast draagt de Limburgse inzet op energiehubs bij aan het verminderen van (de effecten van) netcongestie. Middels het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs (LUPEH) wordt hieraan bijgedragen. De LUPEH middelen voor energiehubs voor 2024 en 2025 waren afkomstig van het Rijk vanuit de CDOKE, tweemaal €1,3 miljoen, €2,6 miljoen in totaal. Vanaf 2026 (middelen worden pas ingezet vanaf 01-01-2027) bedraagt de inzet vanuit LUPEH voor stimulering energiehubs jaarlijks €820.000, afkomstig uit het Provinciefonds. Wat investeren gemeenten? Ook gemeenten ontvangen een financiële bijdrage van het Rijk om te ondersteunen bij de uitvoering van lokale klimaat- en energietaken. Een deel van deze middelen zijn ingezet ten behoeve van de aanpak netcongestie. Wij zijn niet op de hoogte van de precieze besteding hiervan.
87	5-10-2026	Statenlid D66	Anne Wesseling	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	Inzicht in uitgaven	4.1.1 geeft aan 7,75 mln aan reguliere middelen beschikbaar te hebben, waar gaan deze precies naartoe? LUPEH staat daar ook bij, ,maar er staan taken beschreven als 'ondersteunen' of 'organiseren' valt dit dan buiten personele kosten? Hoeveel begrootte uitgaven gaan concreet naar ontwikkeling van nieuwe energie of investeringen in isolatie of energiearmoede (los van projectmatige personele kosten)?	De reguliere middelen worden ingezet voor de capaciteit decentrale overheden klimaat en energie (SPUK en DU) en de versterking van vergunningverlening voor de maatwerkaanpak. Voor de uitvoering van het LUPEH worden middelen vanuit de SPUK CDOKE en DU Energiehubs ingezet. Dit betreft zowel subsidie voor regeling Subsidies proceskosten Energiehubs, als personeelskosten. Wat betreft investeringen in isolatie of bestrijding energiearmoede zijn momenteel € 2.8 mln. begroot in het kader van de PEM-pilot regeling voor particuliere woningbezitters. Het betreft concreet een aanvullende provinciale subsidie voor isolatiemaatregelen bij maximaal 1.000 kwetsbare huishoudens. De provinciale bijdrage bedraagt daarmee maximaal € 2.800 per woning en wordt uitsluitend ingezet nadat bestaande landelijke en lokale subsidiemogelijkheden maximaal zijn benut.
88	5-10-2026	Statenlid D66	Anne Wesseling	Programmabegroting 2027 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	2030 doelen	Wat is de stand actuele stand van zaken van alle 2030 doelen. Graag uiteengezet per doel wat de stand van zaken is, wat de prognose is en met welke investeringen we bij het doel denken te komen	De voortgang van het bereiken van de doelen wordt via de P&C beleidsmonitor in beeld gebracht alsook via bijv. mededelingen portefeuillehouder. Om de beleidsdoelen te behalen werken wij in de P&C cyclus met jaardoelen. De meest recente stand van zaken treft u in de Najaarsnota. Geïeerd hieraan reserveren of vragen wij, indien nodig, middelen. Buiten onze eigen financiële bestedingen zijn het veelal ook opgaven die we in samenwerking met andere partners dienen te bereiken en iedere partij hier een rol in te vervullen heeft. Overigens zijn niet altijd financiële middelen benodigd, maar zijn ook beleid en regelgeving vaak instrumenten die ofwel bevorderend ofwel belemmerend werken.

21	4-10-2026	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Programmabegroting 2027 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Verbonden partijen inzake Perspectief voor het landelijk gebied	Ruimtelijke kwaliteitsverbetering	Wat wordt verstaan onder “een ruimtelijke kwaliteitsverbetering” en hoe wordt deze gewogen tov bijvoorbeeld de sociaal-economische impact?	De beoogde en reeds gerealiseerde ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het Limburgse landelijk gebied is vastgelegd in het Pact van Brakkenstein uit 2000, een bestuurlijk akkoord tussen overheden over de aanpak van de Ruimte-voor-Ruimte-opgave, vooral in relatie tot de reconstructie van het landelijk gebied in Zuid-Nederland. De destijds op te lossen problematiek zat in leegstaande of verouderde agrarische bebouwing, milieudruk door onder meer intensieve veehouderij en de wens om de kwaliteit van landschap en leefomgeving te verbeteren. De oplossing hiervoor werd gevonden in de sloop van oude stallen of andere ongewenste bebouwing. In ruil daarvoor kon onder voorwaarden door Ruimte voor Ruimte CV ruimte voor woningbouw gecreëerd worden. De opbrengsten uit de ontwikkeling van woningbouw werden en worden gebruikt om de subsidiëring van de sanering en kwaliteitsverbetering te bekostigen. De woningbouw hoefde niet noodzakelijkerwijs op dezelfde locatie plaats te vinden als waar de stallen werden gesloopt. Woningbouw was daarbij alleen aanvaardbaar op planologisch aanvaardbare plekken, te weten aansluitend aan bestaand bebouwd gebied (dorp of stad) of in/aansluitend aan een lint, cluster of bebouwingsconcentratie. De aanvragen voor de subsidies konden van 1 oktober tot 1 november 2001 worden ingediend. Er heeft toezicht plaatsgevonden op de realisatie van de sloop. De sanering van de intensieve veehouderijbedrijven aan de rand van een dorps- of stadskern heeft over het algemeen een positieve sociaal-economische impact gehad, met name op aspecten zoals leefbaarheid en gezondheid voor de inwoners van de betreffende kern. De sociaal-economische impact was bij individuele aanvragen echter geen expliciete wegingsfactor in de beoordeling van een aanvraag en is thans niet meer aan de orde.
8	2-10-2026	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Programmabegroting 2027 - 5. Leefbare steden en dorpen - Leefbare steden en dorpen	Link naar Kader Kwaliteit Limburgse centra werkt niet	1. home › 2. onderwerpen › 3. wonen en leefbaarheid › 4. pagina niet gevonden	De link is te bezoeken via www.limburg.nl > Onderwerpen > Wonen en leefbaarheid > Woningbouwopgaven > Kwaliteit Limburgse Centra
74	4-10-2026	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Programmabegroting 2027 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - Verbonden partijen inzake Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	Samenwerking Concessieverleners in de Euregio's	Hoe wordt er in 2027 samengewerkt met consessieverleners in de Euregio's waarin Limburg participeert?	In 2027 continueren wij de goede samenwerking met onze opdrachtgevende vervoerautoriteiten in de Euregio. Als Provincie Limburg hebben wij het initiatief genomen om contacten te hernieuwen of verder uit te breiden. We voeren structureel gesprekken met alle vervoersautoriteiten in de grensregio (zoals ook vastgelegd in het beleidskader ‘Een bereikbaar en toegankelijk Limburg’). Er wordt momenteel ook een onderzoek uitgevoerd naar grensoverschrijdende samenwerking en de potentie van (nieuwe) grensoverschrijdende busverbindingen. Ook in de voorbereiding van de nieuwe concessie spreken wij onze Euregionale partners volgend jaar opnieuw.
33	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 9. Financiën en overhead - Financiën en overhead	Gevoeligheid van rente- en dividendinkomsten	Welke gevolgen hebben een één procentpunt lagere rente op variabel renderende middelen en een 10% lager dividend voor het begrotingssaldo in 2027–2030? Welk deel van de geraamde rente- en dividendinkomsten ligt contractueel vast en welk deel is afhankelijk van nog te nemen besluiten of marktontwikkelingen?	Beide in de vraag benoemde effecten zullen geen gevolgen hebben voor het begrotingssaldo 2027-2030. De begrote rentebaten komen uit uitsluitend vastrentende uitzettingen. Dit zijn uitzettingen waarvan de rente contractueel vaststaat en niet vatbaar is voor marktschommelingen. De enige uitzondering op voorgaande is de rente op rekening-courant bij Schatkistbankieren. Ofwel, op het provinciaal werkkapitaal. Dit is een beperkt deel van de uitstaande middelen en deze rentebaten uit rekeningen-courant worden conservatief begroot. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar de tab *Verplichte paragrafen – 4. Financiering.* Voor wat betreft dividenden van provinciale deelnemingen wordt uitsluitend op basis van historische cijfers dividend begroot voor de financieel meest constante deelnemingen (Enexis, BNG Bank van NWB Bank). Voor alle overige deelnemingen wordt dividend pas in de begroting opgenomen, nadat de AvA van de betreffende deelneming daar een definitief besluit over heeft genomen.
28	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - 9. Financiën en overhead - Onze beleidskaders en verordeningen	9. Financiën en overhead – Stelposten	In de begroting is jaarlijks € 5 miljoen opgenomen voor meevallers uit voorgaande dienstjaren. Uit welke soorten meevallers bestaat dit bedrag doorgaans en waarom wordt deze opbrengst als structureel aangemerkt? Hoeveel bedraagt het structurele begrotingssaldo in 2027–2030 wanneer deze meevallers niet optreden?	Sinds de Programmabegroting 2026 zijn we gestart met het opnemen van deze stelpost van € 5 mln. Destijds is aangegeven dat het resultaat voorgaande dienstjaren (VDJ) jaarlijks incidentele meevallers laat zien van gemiddeld € 10 mln. over de periode 2015 tot en met 2024, echter met fluctuaties. Uit voorzichtigheid is structureel een stelpost van € 5 mln. per jaar in de begroting opgenomen om de begroting zo realistisch mogelijk op te stellen. De historische cijfers vormen voldoende grondslag om dit bedrag structureel in te boeken. De realisatie wordt jaarlijks gemonitord, zodat bij afwijkingen tijdig kan worden bijgestuurd. Het structurele begrotingssaldo zou in het geval er géén resultaat zou worden behaald (wat niet de verwachting is) dan ook met het gelijke bedrag verminderen. Een groot deel van de ‘meevallers’ zijn een gevolg van de vaststelling van subsidies (lager dan het maximale subsidiebedrag) waarmee een afrekening plaatsvindt over in voorgaande jaren verstrekte subsidies.

57	4-10-2026	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Programmabegroting 2027 - 9. Financiën en overhead - Verbonden partijen inzake Financiën en overhead	Stelposten in lasten programma financiën	Waar bestaat deze stelpost uit? ruim 2,5 miljoen aan negatieve lasten.	Deze stelpost bestaat met name uit: - € -/- 5,00 mln. verwachte inkomsten voorgaande dienstjaren, zie ook het antwoord op vraag 28 inzake de opgenomen stelpost voor inkomsten uit voorgaande dienstjaren. - € 2,24 mln. Stelpost GLBNSP Voorjaarsnota 2022 . De stelpost van € 2,24 miljoen is opgenomen als provinciale cofinanciering voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB/NSP) in de periode 2023–2028. Bij het opstellen van de begroting was nog niet duidelijk voor welk doel, op welk moment en in welke omvang deze middelen precies nodig zouden zijn. Daarom is het bedrag voorlopig als stelpost opgenomen. Met deze provinciale bijdrage kan Limburg later deelnemen aan regelingen waarvoor ook Europese middelen en vaak rijksmiddelen beschikbaar komen. Daarmee kan de provinciale inzet extra middelen aantrekken.
32	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - Verplichte paragrafen - 2. § Weerstandsvermogen en risicobeheersing - Belangrijke risico's in de begrotingprogramma's	Risico's bij deelnemingen en leningen	Voor verbonden partijen en leningen wordt € 142 miljoen aan risico's vermeld, afgedekt met € 28 miljoen aan voorzieningen en € 114 miljoen aan reserves. Kan dit worden uitgesplitst naar de belangrijkste deelnemingen en leningen, met per onderdeel de gehanteerde waarderingsdatum en uitgangspunten? In hoeverre is rekening gehouden met tegenvallers die bij meerdere deelnemingen tegelijkertijd kunnen optreden?	De voorzieningen die zijn getroffen hebben betrekking op het Limburgs Energiefonds (bron jaarrekening 2025) De € 114 mln. aan reserves betreft de begrote stand ultimo 2026 van de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking en is gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2025, vermeerderd met de begrote stortingen en onttrekkingen aan de reserve in 2026. Uitsplitsing is niet mogelijk in verband met vertrouwelijkheid van de onderliggende bedrijfsgegevens van de tegenpartijen.
31	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - Verplichte paragrafen - 2. § Weerstandsvermogen en risicobeheersing - Inventarisatie van de weerstandscapaciteit	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	De incidentele weerstandscapaciteit bedraagt circa € 987 miljoen en is volgens de toelichting mede toegenomen door het toevoegen van de bruteringsreserve N280. Hoe is dit bedrag opgebouwd en welk deel is beschikbaar zonder gevolgen voor de dekking van bestaande investeringen en toekomstige kapitaallasten? Hoe zijn de resterende lasten van de N280 gedekt na deze toevoeging?	De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de Algemene reserve (eindstand in 2030), zoals opgenomen in de specificatie reserves in de financiële begroting. De toekomstige kapitaallasten van de N280 zijn opgenomen in de begroting en meerjarenraming, conform de door PS vastgestelde begrotingswijziging 15-2026 en worden daarmee gedekt uit de algemene middelen.
26	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - Financiële begroting - Financieel perspectief - Financiële positie	Begrotingsresultaat	Voor 2027 wordt een positief begrotingsresultaat van € 50,59 miljoen geraamd, aflopend naar € 32,32 miljoen in 2030. Welk deel van deze ruimte is structureel beschikbaar voor nieuw beleid? Met welke al voorziene uitgaven, bestuurlijke afspraken of voortzetting van tijdelijk gefinancierd beleid is in deze bedragen nog geen rekening gehouden?	Alles wat op dit moment voorzien en voldoende concreet is, is reeds in de Programmabegroting 2027 verwerkt. Het begrotingsresultaat is daarmee in te zetten voor zowel nieuwe structurele als nieuwe incidentele lasten. Op korte termijn zullen een aantal Statenvoorstellen aan uw Staten worden voorgelegd die al deels beslag leggen op deze begrotingsruimte.
27	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - Financiële begroting - Financieel perspectief - Financiële positie	Begrotingsresultaat	Voor 2027 wordt een positief begrotingsresultaat van € 50,59 miljoen geraamd, aflopend naar € 32,32 miljoen in 2030. Welk deel van deze ruimte is structureel beschikbaar voor nieuw beleid? Met welke al voorziene uitgaven, bestuurlijke afspraken of voortzetting van tijdelijk gefinancierd beleid is in deze bedragen nog geen rekening gehouden?	Alles wat op dit moment voorzien en voldoende concreet is, is reeds in de Programmabegroting 2027 verwerkt. Het begrotingsresultaat is daarmee in te zetten voor zowel nieuwe structurele als nieuwe incidentele lasten. Op korte termijn worden een aantal Statenvoorstellen aan uw Staten voorgelegd die deels beslag leggen op deze begrotingsruimte.
29	4-10-2026	Statenlid BBB	Duncan Zeedzen	Programmabegroting 2027 - Financiële begroting - Balansinformatie - Prognose balans	Balansinformatie – Prognosebalans - Financiering	De prognosebalans vermeldt voor eind 2027 een negatief bedrag van € 162,80 miljoen bij uitzettingen korter dan één jaar en € 194,08 miljoen aan vlottende schuld. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat geen structurele externe financiering nodig wordt geacht. Wat betekenen deze balansposten concreet voor de beschikbare kasmiddelen? Welke tijdelijke financieringsbehoefte wordt in 2027–2030 verwacht en welke rentelasten zijn daarvoor opgenomen?	Een prognosebalans geeft een indicatie van de balans in de komende jaren. Een prognosebalans is als instrument echter geen goede toekomstvoorspeller voor de liquiditeit. Een prognosebalans wordt opgesteld vanuit de richtlijnen van het BBV en bevat een complexe set aan inputwaarden voor met name de vaste activa en de vaste passiva. In de vlottende activa en vlottende passiva daarentegen wordt vastgehouden aan een stabiele lijn, of gebruik gemaakt van schattingen en sluitposten. Om de liquiditeitspositie en benodigde kasmiddelen voor de Provincie in de komende jaren goed te kunnen overzien wordt gebruik gemaakt van een meerjarige liquiditeitsplanning. Een liquiditeitsplanning geeft een goed beeld van de verwachte inkomsten, uitgaven en investeringen per jaar (de kasmutaties). Hierover leest u meer in het tabblad Verplichte paragrafen, 4. Financiering. In de paragraaf Financiering tabel 4.4. kunt u zien dat de portefeuille met opgenomen leningen richting nul daalt. Er is geen behoefte aan nieuwe externe financiering, want er zijn voldoende kasmiddelen beschikbaar. Derhalve zijn er geen rentelasten voor nieuwe financiering begroot. Ter nadere duiding: In de paragraaf Financiering tabel 4.2 is weergegeven dat: 1. regel 1c: structureel minimaal € 100 miljoen als werkkapitaal op rekening-courant beschikbaar is. Een saldo dat overigens dagelijks fluctueert; 2. regel 1b: dat € 100 miljoen langjarig is uitgezet in (vier) deposito's bij Schatkistbankieren (een agentschap van MinFin), welke indien nodig op eerste verzoek binnen 24/48 uur kunnen worden opgenomen; en 3. Dat er een redelijk gelijkmatige stroom aan ontvangsten uit aflossingen komen uit de vaste geldleningen aan decentrale overheden (regel 1a), verbonden partijen (tabel 4.3, regel 2a) en derde marktpartijen (tabel 4.3, regel 2b).

Toezegging 9896 overzicht kapitaallasten binnen begroting voor periode 40 jaar
Tijdens de behandeling van het Statenvoorstel G-26-022 inzake N280 Leudal - bijstelling krediet, brief GS van 18-8-2026 van de commissie Leefomgeving is de volgende toezegging gedaan.

"Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe een totaaloverzicht van de kapitaallasten (niet alleen van infra) binnen onze begroting inzichtelijk te maken voor een periode van 40 jaar inclusief toelichting en Provinciale Staten uiterlijk 30 november 2026 hierover te informeren."

Bij het samenstellen van de prognose over 40 jaar is een afbakening en nadere duiding belangrijk.

Afbakening van de prognose

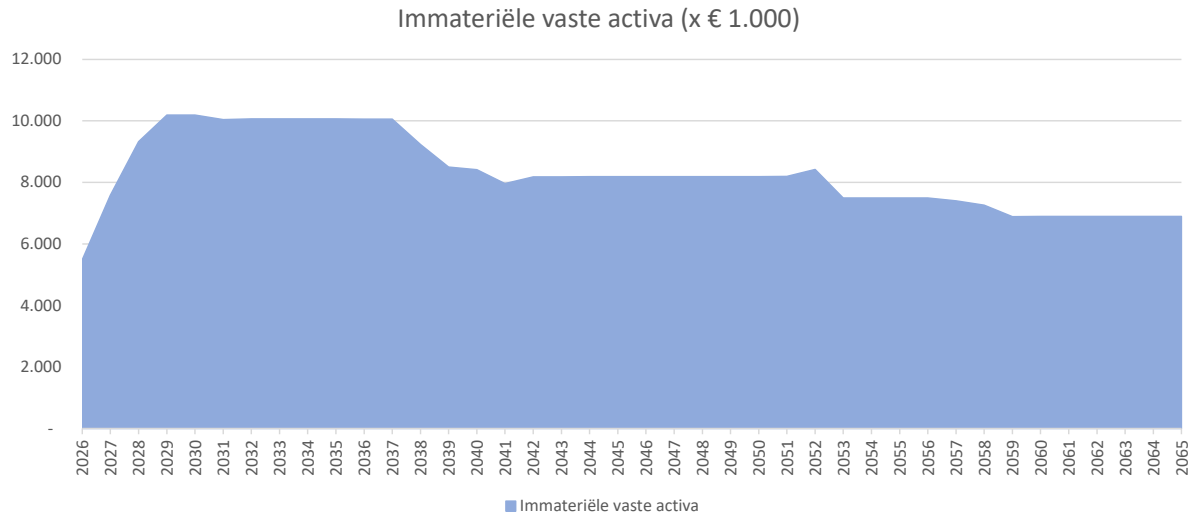
- In de prognose gaan wij uit van de afschrijvingen op de Immateriële vaste activa en Materiële vaste activa.
- Immateriële vaste activa hebben bijvoorbeeld betrekking op kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief, zoals vooronderzoek naar de aanleg van een weg. Daarnaast vallen bijdragen aan activa van derden onder deze balansrubriek. Deze bijdragen bestaan bijvoorbeeld uit investeringen in de railagenda. Het juridisch eigendom ligt bij deze investeringen niet bij de provincie.
- Materiële vaste activa gaan over investeringsuitgaven waar tastbare (stoffelijke) bezittingen tegenover staan, die gedurende meer dan één jaar herhaaldelijk of voortdurend worden gebruikt voor de bedrijfsvoering of de uitoefening van de publieke taak. Denk hierbij aan gronden en terreinen, gebouwen, technische installaties maar in het geval van de provincie wordt het grootste deel van de afschrijvingen bepaald door investeringen in provinciale wegen.
- Financiële vaste activa hebben wij niet betrokken in de prognose. Hier zijn geen afschrijvingstermijnen op van toepassing, maar wordt elk jaar gekeken of er sprake is van een duurzame waardevermindering. Is dat het geval dan volgt een afwaardering.
- Bij het opstellen van de prognose is rekening gehouden met:
    - Peildatum prognose 8 oktober 2026
    - Berekening over 40 jaar.
    - Reeds geautoriseerde investeringen en toekomstige vervangingsinvesteringen van provinciale wegen in lijn met de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen. Hier is rekening gehouden met indexatie.
- Er is geen rekening gehouden met mogelijke vervangingsinvesteringen van bijvoorbeeld ICT en technische installaties in de toekomst. Hier liggen ook geen kaders of besluiten onder die verder reiken dan de meerjarenraming van de huidige begroting. Wij tekenen hierbij aan dat de afschrijvingskosten van dergelijke investeringen op het totaal niet beeldbepalend zullen zijn.
- Een meerjarige prognose van de kapitaallasten is geen exacte wetenschap. Hoewel er berekeningen van afschrijvingen aan ten grondslag liggen zal de werkelijke ontwikkeling van de kapitaallasten worden bepaald door factoren die vooral buiten de invloed van de provincie liggen, zoals geopolitieke ontwikkelingen, inflatie, juridische procedures etc. Dergelijke factoren kunnen de omvang en tempo van realisatie van de onderliggende investeringen beïnvloeden. Zowel positief als negatief.
- In de toekomst kunnen er nog eventuele bijdragen van derden of subsidies worden ontvangen. Deze worden dan in mindering gebracht op het investeringsbedrag.
- Technologische ontwikkelingen en veranderende gebruiksintensiteit van de materiele vaste activa kunnen het toekomstige beeld wijzigen. Er is onvoldoende informatie om hier op voorhand al rekening mee te houden.

- Beleidswijzigingen of keuzes in volgende Statenperioden kunnen het beeld verder beïnvloeden, net als mogelijke desinvesteringen, buiten gebruikstelling, afwaarderingsrisico's of areaaluitbreidingen.

Toegepaste wet- en regelgeving voor de berekening

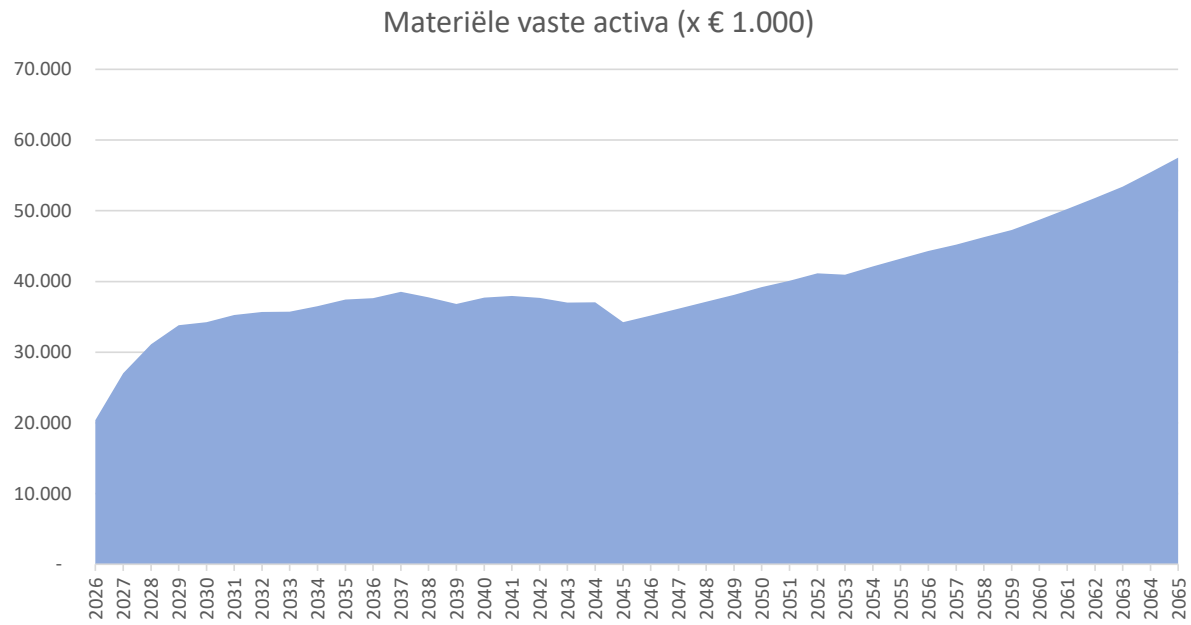
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
- Financiële verordening 2026, waarin de afschrijvingstermijnen voor de provinciale activa zijn bepaald.

Afschrijvingen immateriële vaste activa

De afschrijvingen immateriële vaste activa bestaat vooral uit bijdragen aan activa van derden waarbij de uitvoering van de railagenda en de daartoe behorende Maaslijn het grootste deel van de kapitaallasten bepalen.
Uit de grafiek blijkt verder dat de lasten na 2037 dalen. Dat kan grotendeels worden verklaard uit bijdragen aan projecten, zoals vierpaardjes in Venlo waar de afschrijvingstermijn van afloopt.

Afschrijvingen materiële vaste activa

De afschrijvingen materiële vaste activa bestaan vooral uit investeringen in de provinciale weginfrastructuur. De nota Infrastructurele kapitaalgoederen 2023-2027 is hierbij het uitgangspunt. De stijgende trend in de grafiek wordt met name veroorzaakt door de constant geplande vervangingsinvesteringen inclusief indexatie. Deze zorgen voor een cumulatie van de kapitaallasten naar de toekomst. In de periode tot aan 2045 zitten er naast de weginvesteringen ook de afschrijvingen van andere investeringen opgenomen. Er zijn daarna voor deze investeringen geen vervangingen geprogrammeerd.

Monitoring van de financiële positie

Tenslotte merken wij op dat de stijging van de kapitaallasten niet automatisch betekent dat er in de toekomst tekorten zullen ontstaan op de totale provinciale begroting. Onze inkomsten uit het provinciefonds en de opcenten MRB zullen naar verwachting ook meestijgen met de prijsontwikkelingen die er zijn.

Via onze P&C cyclus monitoren wij continu onze financiële positie en de meerjarenraming en indien nodig zullen wij uw Staten bijsturingsmaatregelen voorleggen.